

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

Islámský stát a terorismus

Bakalářská práce

Autor: Jakub Hora, Ochrana obyvatelstva

Vedoucí práce: Ing. Zdeněk Melichařík

Olomouc 2020

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Jakub Hora

Název závěrečné písemné práce: Islámský stát a terorismus

Pracoviště: Katedra aplikovaných pohybových aktivit

Vedoucí: Ing. Zdeněk Melichařík

Rok obhajoby: 2020

Abstrakt

Bakalářská práce se věnuje porovnání úrovně vědomostních schopností žáků středních a vysokých škol různého typu a zaměření. Teoretická část obsahuje úvod do problematiky, praktická část porovnání výsledků testovaných osob pomocí ankety. Testování v podobě ankety proběhlo v roce 2020 na vysoké škole se zaměřením na ochranu obyvatelstva, vysoké škole jiného typu a dvou středních školách, z toho jedna byla oboru Gymnázia. Testování byli také pedagogové základních škol, a to z oblasti výuky studentů v problematice terorismu a Islámského státu. Jednotlivé otázky z ankety, které byly k porovnání použity, ukázaly, že úroveň znalostí respondentů vysokých škol v oblasti terorismu Islámského státu byla ve většině otázek lepší. Výrazně častěji se podle očekávání této problematiky věnují studenti vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva, naopak vyšší úroveň znalostí prokázali studenti vysoké školy jiného typu. Vyšší úroveň znalostí dosáhli oproti střední škole oboru Gymnázia, studenti střední školy jiného typu.

Klíčová slova: Islámský stát, terorismus, Islám, náboženství, džihádisté, sunnité, šíité, teroristický útok, zbraně, válka.

Souhlasím s půjčováním závěrečné písemné práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author's first name and surname: Jakub Hora

Title of the thesis: Islamic State and terrorism

Department: Department of Adapted physical activities

Supervisor: Ing. Zdeněk Melichařík

The year of presentation: 2020

Abstract

The bachelor thesis deals with comparison the knowledge level of high school and university students who have been concerned in different areas or subjects. The theoretical part contains an introduction to the issue, the practical part contains the comparison of results about surveyed subjects using an opinion poll. Testing in the form of the opinion poll was carried out in 2020 at the university focused on population protection, at a different type of university and at two high schools, from which one of them was a grammar school. Elementary school teachers were also tested about their knowledge in the field of terrorism and Islamic State issues. Questions asked in the opinion poll, that were used to compare, showed that the level of knowledge about Islamic State and terrorism issues was in the case of university students better almost at all questions and areas mentioned in the poll. As it was expected, university students focused on population protection were dealing with this issue significantly more often. On the other hand, higher level of knowledge has been proved with students of a different type of university. Compared to grammar school, a higher level of knowledge has been achieved by students of a different type of high school.

Keywords: Islamic State, terrorism, Islam, religion, jihadists, Sunnis, Shiites, terrorist attack, weapons, war.

I agree the thesis paper to be lent with in the library service.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem závěrečnou písemnou práci zpracoval samostatně s odbornou pomocí Ing. Zdeňka Melichaříka. Uvedl jsem všechny použité literární a odborné zdroje a řídil se zásadami vědecké etiky.

V Olomouci dne 20. 4. 2020

Podpis: _____

Poděkování

Děkuji Ing. Zdeňku Melichaříkovi za pomoc a cenné rady, které mi během zpracování závěrečné písemné práce poskytl.

Obsah

Úvod.....	7
1 Přehled poznatků	8
1.1.1 Otec Zakladatel.....	11
1.1.2 Sunnité a Šíité.....	16
1.2 Islámský stát	18
1.2.1 Vzestup Islámského státu	18
1.2.2 Důvody vojenského úspěchu Islámského státu	24
1.2.3 Moc náboženského přesvědčení	29
1.3 Útoky Islámského státu	33
1.3.1 Belgie.....	33
1.3.2 Velká Británie	33
1.3.3 Francie	35
2. Cíle bakalářské práce.....	37
3. Metodika	38
3.1 Charakteristika výzkumného souboru	38
3.2 Sběr dat	38
3.3 Metody výzkumného šetření.....	39
3.4 Popis a způsob provedení testů.....	39
4. Výsledky a diskuze	42
4.1 Výsledky souborů 1, 2, 3, 4 – střední škola jiného typu, vysoká škola jiného typu, střední škola Gymnázium, vysoká škola se zaměřením na ochranu obyvatelstva	42
4.2 Výsledky souboru 5 – Pedagogové základní školy	49
4.3 Srovnání výsledků souboru 1, 3 a 2, 4 – střední a vysoká škola	54
4.4 Výsledky čtyř vybraných výzkumných otázek	61
5 Závěry.....	64
6. Souhrn	66
7. Summary	67
8. Seznam obrázků	68
9. Seznam grafů.....	69
10. Referenční seznam	71

Úvod

Islámský stát a terorismus. Jedno z nejsložitějších a nejprobíranějších témat dnešní doby. Islámský stát se stal jednou z největších bezpečnostních hrozeb pro Evropu od druhé světové války a mnoha lidmi je vnímán jako devítihlavý drak, kterému usekané hlavy zázračně dorůstají. V současné době Islámský stát neexistuje, a přesto je. Sice zmizel ze zemského povrchu, ale dál funguje jako volná myšlenka. Někteří dokonce jeho jméno pro boj zneužívají.

Terorismus v nás přirozeně vzbuzuje velké obavy, díky jeho touze vyvolat v člověku pocit strachu a hrůzy s použitím různých forem násilí. Vlivem migrační krize se obavy a strach lidí po celé Evropě ještě více prohloubili. V současné době je Evropa terčem mnoha teroristických útoků Islámského státu, který má na svědomí zejména ve Francii, Belgii, Německu a Velké Británii nespočet nevinných lidí.

Ideologie Islámského státu je něco, s čím se nedá bojovat zbraněmi ani silou. Takto se můžeme zbavit Islámského státu jako vojenské jednotky, ale nikoliv jeho ideologie. To znamená, že bychom měli klást důraz na správné vzdělávání, kterým bychom mohli tyto špatné myšlenky odstranit.

Bombardování nemocnic a škol v zemích jako je například Sýrie, má za následek to, že několik milionů dětí nemůže pravidelně navštěvovat školy a vzdělávat se. Jedná se vlastně o generaci, která zcela přišla o vzdělání, což může mít dlouhodobý efekt na psychické zdraví dětí. Syrské děti se během několika let trvajících konfliktu střetávají s porušováním jejich práv. Mnoho dětí trpí vážnými poruchami spánku, pocitu nejistoty, opuštění, utrpení a hlavně pomsty, frustrace a strachu. Tohle všechno může mít do budoucnosti za následek mnoho dalších problémů, konfliktů a krutostí.

Je také potřeba, aby se lidé nedopouštěli nespravedlivé generalizace. Ne každý muslim musí sympatizovat s Islámským státem. Islám je náboženství jako kterékoliv jiné, ale islamismus je touha vnutit principy svého náboženství ostatním lidem ve společnosti.

V bakalářské práci se budu zabývat vznikem Islámského státu a důvody jeho neustálé a nekončící přítomnosti mezi námi.

1 Přehled poznatků

1.1 Terorismus a jeho historie

Slovo teror je odvozeno z latinského slova *terere*, což v překladu do češtiny odpovídá významu strašný nebo hrozný (Brzybohatý, 1999). Dějiny lidstva jsou prostoupeny stejně tak pokrokem, jako retardačními příznaky, tvorbou hodnot i jejich ničením, idejemi míru i násilím. Původ výrazu „terorismus“ bývá spojován s tzv. hrůzovládou v době Francouzské buržoazní revoluce, kdy byl teror způsobem vládnutí, „pákou revoluční vlády“, jež byla u moci v letech 1789–1794 (David & Malacka, 2005).

Pojem terorismus tedy v sobě zahrnuje takové činnosti a metody, které pocity strachu a hrůzy vyvolávají (Brzybohatý, 1999). Terorismus poskytuje malé skupině mechanismus pro úspěšný útok na větší sílu nebo vládu, kterou nemohl převzít v přímém boji (Friedman, 2001). V obecné rovině je teroristické chování takové protiprávní jednání, které podle vůle pachatele směřuje k zastrašení, a tím k ovlivnění jednání subjektů povětšinou fyzicky odlišných od přímých obětí, a to určitým chtěným způsobem. Samu vraždu tedy nepovažujeme za teroristický čin, zatímco smrtelný atentát, sledující specifický záměr, naopak takovým činem je (David & Malacka, 2005).

V roce 1980 byla v USA publikována definice terorismu, jež se stala výchozím standardem pro posuzování a hodnocení teroristických činů. Píše se v ní, že terorismus je propočítané použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle (Brzybohatý, 1999).

Je jistě zajímavé uvést i pohled z druhé strany, tak jak terorismus chápou sami teroristé. Carlos Marighella, který se honosil přezdívkou otec městského terorismu, definoval terorismus jako akci. Ve své knize *Minimanual of the Urban Guerilla* napsal, že akce městské gerily musí být provedeny s velkým krveprolitím, klidně a rozhodně. Útoky musí být bezohledné a propočítané tak, aby měly co největší dopad na společnost. Podle jeho extrémních levicových názorů bylo násilí jediným možným prostředkem ke změně politického systému a k odstranění společenských a ekonomických křivd (Brzybohatý, 1999).

Řada současných odborníků však mluví i o terorismu s kriminální motivací, drogovém terorismu, náboženském terorismu, a dokonce o terorismu sociálním ve vztahu zaměstnanci-zaměstnavatelé. A to jsme ještě nezminili psychopatologické pohnutky, které se v poslední době stále častěji vyskytují (Brzybohatý, 1999).

Historie a používání násilí k prosazení určitých cílů je prakticky stejně dlouhá jako historie lidstva (Brzybohatý, 1999). Historicky se terorismus vyvíjel hlavně jako reakce na silné vládní mocnosti (Friedman, 2001). Byly doby, kdy zahraniční bojovníci byli něčím normálním. Ve středověku se sociopati a násilníci mohli snadno uplatnit v malých armádách, jež bojovaly v nekonečných drobných válkách v Evropě. Zběsilost žoldnéřů v éře před zavedením palných zbraní napodobili v období náboženských válek jezuité se svou oddaností papeži, „i kdyby nás měla jako vojáky Kristovy dostat mezi Turky nebo jiné nevěřící... třeba i do části světa zvané Indie nebo mezi kacíře a nevěřící všeho druhu“. Ať už lidé bojovali za peníze, pro Krista, nebo jiné božstvo či ideu, považovali boj a válku za způsob, jak nalézt domov (Bourrie, 2016).

Formy a metody se však mění současně s vývojem společnosti i rozvojem technologií. Popis teroristických činů můžeme najít v tak starých textech, jako jsou egyptské hieroglyfické texty či Bible nebo Homérova Odyssea. Akt fyzické likvidace politických odpůrců nebo potenciálních protivníků se v dějinách vyskytuje velmi často a historie našeho národa není výjimkou. Přesto, že násilí bylo vždy oficiálně považováno za amorální prostředek k dosažení politických či jiných cílů v době míru, nezabránil tento fakt jeho využívání (Brzybohatý, 1999).

Moderní historie terorismu začíná v polovině minulého století, spolu s rozkvětem anarchismu. Organizovaný boj ruských narodníků proti autokratické vládě vrcholil v letech 1878-81. Druhým vrcholem jejich aktivity byla první a druhá dekáda 20. století. Radikální nacionalistické skupiny v Irsku, Makedonii, Srbsku a Arménii používaly teroristické metody k dosažení autonomie a národní nezávislosti (Brzybohatý, 1999).

Ve Francii, Itálii, Španělsku a Spojených státech dosáhla vlna anarchismu vrcholu v roce 1980 a některé teroristické útoky zde měly na tehdejší podmínky mimořádnou publicitu. V těchto případech se však jednalo většinou o činy jednotlivců, které nebyly součástí žádné širší strategie. Terorismus ve Španělsku a Spojených státech měl v této době také poněkud odlišný charakter i motivaci. Ve Spojených státech se hovořilo o terorismu pracující třídy, reprezentované například Západním svazem horníků, ve Španělsku byly používány pojmy zemědělský a průmyslový terorismus. Příčiny terorismu v těchto zemích měly spíše sociální podstatu a vyplývaly z obtížných existenčních podmínek (Brzybohatý, 1999).

Dnešní trend, zejména v islámských skupinách, směřuje k buněčným strukturám, které jsou poměrně malými a téměř nezávislými organizacemi s vysokou úrovní soudržnosti. Tato struktura buněčného typu poskytuje záruky proti pronikání nebo kompromisům vládních orgánů v tom, že žádný zajatý člen nemohl identifikovat více než několik svých kolegů. Tyto teroristické buňky se mohou skládat ze 3 nebo 5 jednotlivců. V mnoha případech jsou tyto skupiny složeny z členů jedné rodiny nebo blízkých přátel. Tyto skupiny mohou být vytvořeny k útokům na konkrétní typy cílů. Tyto menší skupiny potom mohou připisovat své útoky větší teroristické organizaci, i když neexistovala žádná přímá operační spojení (Friedman, 2001).

Terorismus dnes nerespektuje žádné geografické a politické hranice. Z toho vyplývá, že boj proti němu musí být veden na široké, celospolečenské frontě a na mezinárodní úrovni. Pouze spolupráce mezi státy, vládami a jejich institucemi může přinést pozitivní výsledky. Boji proti terorismu však nelze omezit pouze na technickou stránku věci, za kterou odpovídá policie nebo vládní úřad. Strategickým cílem musí být odstranění jeho příčin, tzn. vytvoření stabilizované a prosperující společnosti (Brzybohatý, 1999).

Je jasné, že dosažení takového stavu je pouze ideálem, kterému je možné se pouze více či méně přiblížit. Z tohoto důvodu nelze boj s terorismem nikdy vyhrát. Pokud by však přestal být veden, znamenalo by to totální dezintegraci a demoralizaci lidské společnosti, včetně akutního ohrožení samé podstaty státu a státní moci (Brzybohatý, 1999).

Vzestup či pokles vlny terorismu je citlivým barometrem stavu dané společnosti. S růstem společenského, politického a ekonomického napětí narůstá i vlna teroristických aktivit, naopak s růstem společenské stability klesá (Brzybohatý, 1999).

Jeho existence je nesporným faktem, a chceme-li poznat skutečné důvody jeho vzniku a přetrvávání, musíme jej posuzovat v celospolečenském kontextu. Jeho formy se mohou v různých obdobích a regionech lišit – to vyplývá z rozdílných tradic, vztahů a podmínek. Podstata je však stále stejná – násilí, strach (Brzybohatý, 1999). Strach s jeho psychologickými znaky a projevy je tedy veličinou jdoucí ruku v ruce s mezinárodním terorismem (David & Malacka, 2005).

Musíme ovšem poukázat na prokazatelný fakt „bipolarity“ tohoto jevu. V posledních letech se jasně ukazuje, že dochází k využívání tohoto fenoménu nejen ze strany teroristických organizací, ale také jako prostředku podporujícího samotný boj proti mezinárodnímu teroru. Publicita ruku v ruce s hrozbou přináší v mnoha případech patřičnou argumentaci pro zvýšené investice do zbrojního průmyslu, ospravedlnění aktů agrese ne vždy spojených čistě se zásahy proti teroristickému světu. Názorná prezentace je podle našeho názoru představována situací

při změnách mocenského uspořádání v ruské politické sféře či podporování politické a faktické kampaně proti terorismu v samotných USA (David & Malacka, 2005).

1.1.1 Otec Zakladatel

Zanedbané město Zarqá leží asi dvacet pět mil na severovýchod od jordánského Ammánu. Než přijal jeho nechvalně známý syn, který se zde narodil, jeho název jako své krycí jméno, bylo toto město spojováno se dvěma pojmy, liturgickým a humanitárním. Zarqá bylo biblickým jevištěm Jákobova slavného zápasu s Bohem a dnes je místem, kde se nachází nejstarší palestinský uprchlický tábor v Jordánsku ar-Rusajfa (Weiss & Hassan, 2015).

Ahmad Fádil Nazzál al-Chalajla, jak se Zarqáwí původně jmenoval, pocházel nikoliv z lidu bez národní příslušnosti, ale z kmene Bani Hasan, což byla konfederace beduínů, kteří sídlili na východním břehu Jordánu a byli známí svojí loajalitou vůči Hášimovskému království. Zarqáwího otec byl muchtár, vesnický stařešina, oprávněn v rámci městské samosprávy rozsuzovat místní spory, ačkoliv jeho syn se do nich spíše dostával (Weiss & Hassan, 2015).

Bezprostřední dějiny IS, minimálně optikou jeho vlastní sebe prezentace, začínají právě s jeho postavou. V roce 1999 založil uskupení s názvem Džamá at at-tawhíd wa al-džihád, tedy Organizace tawhídu a džihádu, z něž se později vyvinul IS (Beránek & Ostránský, 2016).

Zarqáwí nebyl příliš slibný student, jehož psaná arabština byla na úrovni pologramotného člověka a který v roce 1984 opustil školu. Stejněho roku zemřel jeho otec a hned nato se Zarqáwí uchýlil do světa zločinu. Poprvé navštívil vězení pro držení drog a pro sexuální napadení. Zarqáwího matka Umm Sajel se obávala, že její syn upadne do světa zločinu, z něž nebude úniku, a přihlásila jej na náboženské přednášky do mešity Al-Husajn Ben Alí v Ammánu (Weiss & Hassan, 2015).

Tato zkušenost způsobila jeho proměnu. Víra měla zamýšlený efekt a vytěsnila jeho sklon k nezákonnému jednání, ale ne tak, jak by si Umm Sajel přála. Bylo to v mešitě, kde Zarqáwí poprvé objevil saphismus, doktrínu, která ve své současné verzi podporuje návrat k náboženské čistotě a tradicím proroka Mohameda. Salafisté považují západní demokracii a modernitu nejen za zásadně neslučitelnou s islámem, ale i za hlavního znečišťovatele arabské civilizace, která po první světové válce stagnovala pod nelegitimními a „odpadlickými“ režimy v Egyptě, Jordánsku, Sýrii a Iráku. A nejextrémnější části jejich kontinua, salafisté, jsou také přívrženci džihádu, což v arabštině znamená „úsilí“ a má více významů (Weiss & Hassan, 2015).

Když vpadli Sověti v roce 1979 do Afghánistánu, jeho primárním významem byl „ozbrojený odpor“. Na jaře roku 1989 putoval Abú Musab az-Zarqáwí z Hajatabádu (město na okraji Pěšavaru v Pákistánu, položené na úpatí Chajbarského průsmyku, což je průchozím

místem, kudy do Afghánistánu vstoupilo a zase jej opustilo mnoho mocností) směrem na východ do města Chost v Afghánistánu a dorazil tam právě v okamžiku, aby uviděl porážku Rudé armády. Než by se vrátil do Jordánska jako muž, který propásl svatou válku, zůstal v Severozápadní pohraniční provincii až do roku 1993 a vytvořil užitečné kontakty mezi těmi, kteří se předstihovali v úsilí o budoucí osud v postsovětském Afghánistánu (Weiss & Hassan, 2015).

Mezi nimi byli i Chálid Šajch Muhammad, strůjce atentátu z jedenáctého září, a Mohamed Šobana, který vydával džihádistický magazín s názvem Al-Bunján Al-Marsús. Navzdory své arabštině na úrovni pomocné školy byl Zarqáwí zaměstnán jako dopisovatel tohoto magazínu, díky pouhému doporučení jednoho váženého klerika. To bylo jediné, co se o Zarqáwím vědělo. Změna nastala až v dubnu 2006, kdy jeho odnož al-Káidy v Iráku vydala propagandistické video s černě oděným velitelem střílejícím z kulometu jako Rambo. Podle al-Hámího, což byl jeho budoucí švagr, obsahovaly Zarqáwího reportáže většinou rozhovory s veterány ze sovětsko-afghánské války, kterou takto zprostředkovaně prožíval. Po několika měsících se al-Hámí vrátil se svou novou manželkou do Jordánska, ale jeho švagr tam zůstal a účastnil se právě začínající občanské války o osud nově osvobozeného Afghánistánu (Weiss & Hassan, 2015).

Zarqáwího dny jako kronikáře válečných příběhů jiných lidí se chýlily ke konci. Chtěl být strůjcem svých vlastních. Navštívil několik výcvikových táborů na afghánsko-pákistánské hranici, včetně Sadá al-Maláhim, což byl v podstatě Fort Dix al-Káidy. Tímto táborem prošli vedoucí osobnosti dvou samostatných útoků na Světové obchodní centrum, Ramzí Júsúf a Chálid Šajch Muhammad. V roce 1992 se Zarqáwí vrátil do Jordánska a byl okamžitě sledován Královskými zpravodajskými službami General Intelligence Directorate, kde panovaly obavy, že se repatriovaní arabští Afghánci zaměří na domácího nepřítele. Zarqáwího návrat do civilního života skončil nevyhnutelně neúspěchem. Navštívil Abú Muhammada al-Maqdisího, jordánsko-palestinského salafistu, kterého potkal v Hajatabádu. Byl to právě on, kdo jej doporučil jako vhodného korespondenta pro magazín Šobana. Al – Maqdisí byl pedantický učenec, plný invektiv proti všeobecně známým chybám současné politiky. Zarqáwí měl charisma, ale na intelektuálním poli to byl amatér. Al-Maqdisí si založil vlastní jordánskou džihádistickou buňku, známou pod názvem Bajt al-Imám, a získal do ní Zarqáwího (Weiss & Hassan, 2015).

Jejich první výlet na půdu domácího terorismu připomínal spíše grotesku „kystoneštrážníci“ než hrůzu nahánějící tragédii. Zbraně, které po sobě na konci první války v Zálivu zanechala ustupující irácká armáda, zásobily vzkvétající kuvajtský trh. Protože oba

teroristé si byli vědomi, že jejich pohyby sleduje GID a že ví o jejich nezákonném zboží, pokusili se z Jordánska utéct, aby nebyli chyceni. V březnu roku 1994 byli oba zatčeni. Oba byli roku 1994 odsouzeni k patnácti letům vězení a převezeni do vězení Swaga s maximální ostrahou, nacházející se v poušti. Během svého pobytu ve vězení se Zarqáwí stal cílevědomějším, brutálnějším a odhodlanějším. Jako příslušník kmene Bani Hasan měl vyšší postavení než jeho spoluvězni, i než al-Maqdisí, pro kterého znamenalo přátelství se Zarqáwím určité povýšení (Weiss & Hassan, 2015). Maqdisí potřeboval někoho, kdo by jeho vůli prosazoval. V Zarqáwím našel ideálního pomocníka, muže s podivuhodnou předností, který dokázal být zároveň otrocky oddaný i naprosto nelitostný. „Je opravdu tvrdý,“ řekl o své pravé ruce Maqdisí obdivně, „skutečný Jordánec, muž svého kmene“ (Warrick, 2016).

Zarqáwí vykonával svůj vliv prostřednictvím poddajných nebo zkorumpovaných strážných a založil si prosperující kliku složenou z odsouzenců z Bajt al-Imám (Weiss & Hassan, 2015). Když dal ředitel věznice doktorům svolení ošetřit zraněným jejich rány, očekával se u dveří nevyhnutelný shon. Na tuto chvíli už byly doktoři připravení, a tak s sebou měli dostatek léků a mastí k ošetření vyrážek, menších zranění, alergií a zažívacích obtíží, typických pro ty, kteří žili v podobných zařízeních. K jejich překvapení se ale nikdo nezvedl. Vězni seděli nehybně a vyčkávali na znamení Zarqáwího, který nakonec pohlédl na spoluvězně usazeného na posteli poblíž dveří cely. Stačilo jediné malé pokynutí hlavou a sedící muž vstal a neslyšně přešel ke dveřím. Jen pět mužů – a ani jeden navíc – bylo takto vyzváno, aniž by Zarqáwí utrousil jediného slova. Se stejným plazím pohledem se otočil i k doktorům, a bylo zřejmé, že jde o pohled člověka, který i tady, v nejpřísnější věznici Jordánska, má nad věcmi absolutní kontrolu (Warrick, 2016).

Svým stoupencům dokázal rozkazovat pouhým pohybem očí. Zarqáwí se snažil prosazovat svoji interpretaci islamistické ideologie pomocí nátlaku nebo přesvědčování s tím, že vrchním znalcem práva bude on sám. Nakonec si Zarqáwí odpykal jen část svého trestu díky dynastickému nástupnictví ve vládě, když zemřel jordánský král Husajn. Po něm nastoupil jeho syn Abdulláh II, reformista vzdělaný na Západě, který zavedl politiku usmiřování s Muslimským bratrstvem, největším opozičním blokem v jordánském parlamentu. V březnu roku 1999 vyhlásil nový král všeobecnou amnestii pro přibližně tři tisíce vězňů s výjimkou těch nejhorších delikventů, jako byli vrazi, pachatelé znásilnění a zrádci. Mnozí islamisté, kteří se nedopustili terorismu proti koruně, byli osvobozeni. Mezi nimi byl i Zarqáwí (Weiss & Hassan, 2015).

Jestliže měl pobyt ve věznici džihádisty zlomit a oslabit jejich motivaci, pak tyto pokusy byly naprostým selháním. Natěsnění převážně ve společných celách, si mezi sebou vytvořili

silné pouto, které vycházelo z jejich strádání a dennodenního boje o to, aby mezi drogovými dealery, zloději a vrahy zůstali náboženskými fundamentalisty. Sdíleli stejnou víru, asketickou odnož islámu vynalezenou Maqdísím a vštěpenou během nekonečných týdnů věznění. Mimo jiné také oplývali neobyčejnou disciplínou. Skupina se chovala jako vojenská jednotka s jasně danou hierarchií (Warrick, 2016).

V roce 1999 dorazil Zarqáwí do afghánského města Kandahár, kde se chtěl sejít s předáky al-Káidy. Přáním tohoto kdysi chuligána, potulujícího se po ulicích a nyní džihádisty, bylo vyvolat revoluci v oblasti zvané úrodný půlměsíc, která se táhla od východního Středomoří až po Irák. Po propuštění z jordánského vězení, se objevil v Afghánistánu znovu, aby získal peníze i dobrovolníky pro svou věc (McCants, 2016).

Zarqáwí s ostatními džihádisty se často dostával do sporu kvůli svému extrémnímu pohledu na to, kdo by měl být považován za dobrého muslima, přičemž obzvláštní nechut' tento sunnita choval k šíitům, druhé hlavní větvi islámu. Zarqáwí nesouhlasil s jejich učením, že Muhammadův zet', a i někteří jeho mužští potomci, byli nejen neomylní, ale také jediní legitimní politici i náboženští vůdci raného muslimského společenství. Navíc byl přesvědčen, že moderní šíitský stát Írán se tajně domluvil se Západem na útlaku sunnitů. Když se pak s ním Saif al-Adl, představitel al-Káidy konečně sešel, zjistil, že má co do činění s málomluvným člověkem, který však upřímně toužil vrátit sunitský islám zpět do „reality lidského života“, jen zrovna nehýřil přemírou konkrétních nápadů, jak to udělat (McCants, 2016).

Saif al-Adl vymyslel pro Zarqáwího plán, v rámci něhož by v Afghánistánu vybudoval výcvikový tábor, kam by zval džihádisty z Jordánska, Palestiny, Sýrie, Libanonu a Turecka. Jako sídlo bylo vybráno místo Herát, protože se nacházelo poblíž hranice s Íránem, přes kterou bylo jednoduché převážet osoby i nejrůznější materiál. Časem pak opravdu začali do tábora přijíždět Syřané, Jordánci, Palestinci, Libanonci a Iráčané, a jeho zakladatel se obrátil dokonce i na kurdskou organizaci Ansár al-Islám v severním Iráku. Počátkem roku 2001 už tak Zarqáwí přestal být pouhým džihádistickým novicem, jelikož „začal uvažovat a plánovat strategicky, do budoucna“ (McCants, 2016).

Poté, co padla vláda Tálibánu, utekl tento jordánský terorista i se Saifem do Íránu, kde pak spolu probírali, kam by měl Zarqáwí zamířit příště. Po „dlouhém uvažování a rozmyšlení“, jak jeho kumpán později napsal, se ten i se svým týmem rozhodl přemístit do Iráku, protože tam by jim jejich „vzhled“ a „přízvuk“ pomohl splynout s davem. Oba muži přitom počítali s tím, že Američané „dříve nebo později do Iráku vpadnou“, aby svrhli tamní vládnoucí režim. Byla to pro ně historická příležitost vytvořit islámský stát, který by se s božím svolením ujal zásadní role při odstraňování nespravedlnosti a obnovení pravdy ve světě. „Islámským státem“,

dřív myslel chalífát, který by vznikl z islámského emirátu Tálibán v Afghánistánu, tento sen ovšem ukončila americká invaze v roce 2001, takže napodruhé se nabízel právě Irák (McCants, 2016).

V roce 2002 a začátkem roku následujícího teda začal Zarqáwí v této zemi budovat tajnou síť, takže když Američané v březnu 2003 Irák skutečně napadli, jeho buňky v Bagdádu byly připraveny je „přivítat“. Koncem srpna jeho nová organizace zvaná Monoteismus a džihád podnikla pumový útok na tamní jordánské velvyslanectví, na sídlo OSN a na mešitu imáma Alího, jeden z nejvýznamnějších svatostánků šíitského islámu. Následný odchod Organizace spojených národů z Iráku a vzrůstající rozhořčení tamních šíitů, kteří tvořili většinu obyvatelstva, ohlašovali začátek krvavé sektářské občanské války (McCants, 2016).

Místo Zarqáwího pobytu bylo od druhé bitvy o Fallúdzú pro koaliční síly záhadou, ačkoliv jej podle Bruce Riedela několikrát zajali Iráčané, kteří ale neměli o identitě svého vězně ani ponětí. Je možné, že jednou unikl se vši mazaností z vězení i Američanům. Aby našli Zarqáwího pomocí jeho podřízených, začaly síly JSOC a SAS (britská Special Air Service) v létě roku 2006 zatýkat nižší příslušníky AQI. Při jednom zátahu zadrželi velitele skupiny ve městě Abú Graib. Tento zadržený a další agent AQI střední hodnosti, kteří byli zadrženi odděleně, nastínili detaily džihádistské sítě a poskytli Američanům jméno Zarqáwího posledního duchovního poradce Abd ar-Rahmána. Od tohoto okamžiku bylo rozkrytí způsobu komunikace se Zarqáwím prostřednictvím řady kurýrů jen otázkou reverzního inženýrství. Americké síly zjistily, že jejich cíl se jim skrýval po celou dobu přímo pod nosem: Zarqáwího konspirační byt byl v Hibhibu, což bylo město severovýchodně od Bagdádu a pouhých dvanáct mil od samotného velitelství JSOC na letecké základně v Baladu (Weiss & Hassan, 2015).

7. června roku 2006 sledoval jeden americký bezpilotní letoun diskrétně ar-Rahmána během schůzky se Zarqáwím. V podvečer shodil na toto místo letoun F-16 pětisetlibrovou bombu naváděnou laserem a hned po ní následovala druhá, řízená ze satelitu. Svou smrtí si Šejch zabijáků vysloužil jakýsi chvalozpěv od klíčových vůdců al-Káidy, kteří se mu během jeho života vyhýbali. Byl „rytířem, lvem džihádu“, prohlašoval bin Ládín ve své poněkud revizionistické kanonizaci. Náhle, a v rozporu se všemi dřívějšími proklamacemi a opatrností, schválil v plném rozsahu Zarqáwího masové vraždění iráckých šíitů jako odplatu za jejich kolaboraci s „křížky“ (Weiss & Hassan, 2015).

1.1.2 Sunnité a Šíité

Konflikt mezi iráckými šíity a sunnity lze považovat za místní požár, v němž se politická elita, která zemi vládne od konce první světové války, snaží udržet převahu nad novou elitou, která pomocí vnější mocnosti ovládla zemi. Alternativně to může být vnímáno jako etnický konflikt mezi sunnitskou arabskou menšinou a šíitskou etnickou většinou, která hrozí svržením sociální nadřazenosti té první. Optimističtější analýza může vidět konflikt jako jeden prvek nebo příznak syndromu zhroucení práva a pořádku v zemi, které dosud vládla železná pěst, která zmizí, jakmile bude obnoven právní stát (Bar, 2005).

Američany vedená invaze a okupace Iráku v roce 2003, spolu s následným sociálním chaosem a prodlužovaným a nákladným ozbrojeným odporem, vedla k rozkladu státních institucí a ustavení politického systému, založeného na muhásasa, neboli rozdělení moci na základě komunitních, etnických a kmenových linií. Irácká národní identita se postupně měnila, jak místní sektářské a etnické identity převrstvovaly původní kolektivní identitu přijatou vládnoucí stranou Baas a založenou na panarabismu a nacionalismu (Gerges, 2017). Právě pád režimu Baas vyvolal krvavý konflikt mezi iráckými sunnity a šíity (Bar, 2005). Americká invaze do Iráku obnažila neschopnost postkoloniálního státu vytvořit soudržnou národní identitu, čímž vyvolala sociální rozvrat. Nynější na sektářství založený politický systém a jeho dominantní síly jsou z velké části produktem americké okupace a destrukce státu. Sektářské separátní identity nepředstavují a nemohou představovat životaschopnou alternativu pro nový Irák (Gerges, 2017).

Po příchodu Zarqáwího do Iráku v roce 2002, se začala budovat v této zemi tajná síť (McCants, 2016). Aby v Iráku uspěl, potřeboval Zarqáwí nepřítel, jak masakrovat, tak i olupovat šíity i Američany a zbavit sunnity jakékoliv motivace k tomu, co považoval za jejich konspirační projekt: vznik demokratické irácké vlády. Jak baasisté, tak i zarqáwisté spustili kampaň, která si měla vynutit bojkot nadcházejících voleb v roce 2005 (Weiss & Hassan, 2015).

Nová tajná organizace zvaná Monoteismus a džihád podnikla pumový útok na tamní jordánské velvyslanectví, na sídlo OSN a na mešitu imámá Alího, jeden z nejvýznamnějších svatostánků šíitského islámu. Následný odchod Organizace spojených národů z Iráku a vzrůstající rozhořčení tamních šíitů, kteří tvořili většinu obyvatelstva, ohlašovaly začátek krvavé sektářské občanské války. Zarqáwího lidé atentát neuskutečnili sami, pomáhali jim bývalí tajní agenti vlády Saddáma Husajna, kteří se předtím stali oběťmi čistek Bushovy administrativy v řadách osob věrných politické straně zmíněného iráckého diktátora. Ti se totiž

stejně jako další arabští sunnité, zbavení volebního práva, obávali vzestupu šíitské části obyvatelstva, která byla celá desetiletí Husajnem a vládou sunnitskou menšinou utlačována. Ve vzduchu už bylo cítit blížící se účtování a sunnitští džihádisté i iráčtí nacionalisté tudíž dávali najevo ochotu na čas zapomenout na vzájemné ideologické rozdíly, aby mohli spojit síly proti společnému nepříteli, tedy většinovým šíitům, kterým americká okupace jejich země vyhovovala. Zarqáwího nenávist vůči šíitům doslova spalovala. Domníval se, že nešlo jen o jakousi pátou kolonu, která sunnity zaprodala Washingtonu, ale de facto o sluhu antikrista, takže se nakonec postaví proti muslimům jako takovým, stejnému pánovi ostatně podle něj slouží i samotní Američané (McCants, 2016).

V sunnitském islámu se za ideál považuje vztah duchovní a světské moci, jež se úspěšně stará o jednotu a blaho ummy. Tento koncept je ovšem založen na předpokladu, že Zákon je nadřazen státu a ten existuje pouze z jediného důvodu – aby tento Zákon prohloubil, a ještě kvalitněji uplatnil. Jelikož nejvyšší autorita náleží Bohu, ani muslimský stát, ani jeho vůdce a světská reprezentace nemají legitimitu moci danou, nýbrž propůjčenou, než bude zbožná část lidstva spasena a Bůh nastolí své Království. V jistém smyslu je hlavním pozemským suverénem celá umma, neboť ona byla Bohem určena, aby uskutečnila Jeho plán pro lidstvo. Umma se chápe jako časové a teritoriálně neomezená entita. Jejím ideálem a vzorem je Muhammadova obec v Medíně (Mendel, 2008).

Zášť, kterou Zarqáwí k šíitům choval, vedla k tomu, že si přestal uvědomovat své dlouhodobé politické cíle. Když v únoru 2004 zažádal o členství v al-Káidě, vůbec se nezmněl o nějakém islámském státě nebo plánu, jak jej dosáhnout, místo toho vysvětloval, jak bude postupovat, aby na svou stranu získal ostatní sunnity, porazil přechodnou vládu a vyhnal z Iráku bezvěrce. Bojem proti šíitům. „Pokud jim budeme schopni rozdávat jeden bolestný úder za druhým tak dlouho, až se i on přidají k bitvě, bude v našich silách rozdat nové karty a pak už prozatímni, a dokonce ani Američané nebudou mít žádné postavení či vliv, přičemž Spojené státy vstoupí do druhé fáze bojů, tentokrát proti šíitům“ prohlašoval. V případě, že by se předáci al-Káidy s takovouto jeho strategií souhlasili, slíbil jim Zarqáwí naprostou oddanost vůči jejich organizaci, s níž by spojil svou vlastní skupiny bojovníků. Strategií Zarqáwího bylo tedy vyvolat sektářskou občanskou válku, svrhnout lokální despoty a také zničit „zrádné“ šíity, kteří podle nich kolabovali s Američany, aby si mohli podřídit sunnity (McCants, 2016).

Ze všech dělicích čar, které v arabském světě existují, poskytl Islámskému státu společenskou základnu mezi chudými, ukřivděnými sunnity na venkově i ve městech především právě stále se rozšiřující a prohlubující sunnitsko-šíitský rozkol (Gerges, 2017). Je snadné zavrhnout salafistické džihádisty tzv. Islámského státu jako monstra, barbary nebo

zabijáky. Je rovněž lákavé znevážit jejich náboženský fanatismus a mesianismus jako neislámský. Tento druh morálního a etického odsudku přehlíží tíživou pravdu: že totiž významná část sunnitských muslimů věří v utopickou a romantickou vizi budování islámského státu, třebaže by mnozí patrně netolerovali jeho hrůzné násilnosti. Jiní sunnitě se propůjčili k pomoci Islámského státu, protože v něm spatřují účinnou hráz proti šíitům, resp. alawity kontrolovaným vládám v Bagdádu a Damašku, stejně jako proti jejich íránským patronům. Svým rychlým vznikem po lidových vzpourách, které zachvátily Blízký východ po roce 2011, dokázal Islámský stát účinně oslovit krizí identity zasažené sunnitské Araby v Iráku, Sýrii a jinde (Gerges, 2017).

ISIS dokázal vytěžit maximum ze zhroucení politického systému, ale to neznamená, že se tím naplnily sunnitské představy. Nicméně rozklad sociální struktury vytvořil prostor, do něhož pronikl ISIS, využívající křivd, jež pocítovali iráčtí sunnitě, a zaujímavější roli jejich „obránce“ a „ochránce“. Nádavkem k této své strategické manipulaci sektářských rozdílů dokázal Islámský stát a jeho předchůdci, irácká al-Qáida a Islámský stát v Iráku, získat podporu na základě své protiamerické rétoriky, s níž se obracel na sunnitskou mládež, která cítila, že země byla pokořena a kolonizována Spojenými státy s íránskou podporou. Nefunkční a rozložený politický systém Iráku, trpící stále silnějším frakcionářstvím, zajistil Islámskému státu jeho ideologické zázemí (Gerges, 2017).

1.2 Islámský stát

1.2.1 Vzestup Islámského státu

Islám je tradiční náboženství jako kterékoli jiné, plné sekt, denominací a různých výkladů. Islamismus je touha vnutit některý z těchto výkladů společnosti. Obvykle je vyjádřen touhou prosadit znění islámského práva šaría za zákon (S. Harris & Nawáz, 2016). Byl téměř od počátku zároveň ideologií vskutku revoluční sociální reformy a je nejmladším ze tří monoteistických náboženských systémů, vzešlých z tradic semitských kultur Předního východu (Mendel, 2008).

Vznik politické teorie, z níž čerpá dnešní islámské moderní myšlení, je spjat s vývojem ummy přinejmenším od hidžry – postupného odchodu Muhammadových věrných z nepřátelské Mekky, který se završil v září roku 622. Muhammad byl nejen prorok a zvěstovatel Božího zjevení, nýbrž rovněž sociální reformátor, vojevůdce, soudce a politik. Jelikož v produktu jeho zvěstovatelské činnosti – Koránu – je jen asi dvacet veršů, jež se bezprostředně týkají představ

o fungování obce jako politické entity nebo mají právní charakter, po jeho náhlé smrti se muslimové museli relativně rychle propracovat k teoretické představě státoprávního uspořádání a moci, nechtěla-li obec skončit jako řada jiných izolovaných a pomíjivých náboženských sekt své doby (Mendel, 2008).

Hned po Muhammadově skonu se klíčovou stala otázka legitimacy moci – nikoliv otázky věroučné, rituální či ontologické. V té souvislosti máme hned od počátku co do činění s několika pojmy, které mají ryze politický charakter – ummy imáma, chalífa, šaría, džihád, hidžra (Mendel, 2008).

Islámský stát se odlišuje od svých předchůdců nebo svých nynějších džihádistických rivalů pouze extrémním násilím, což je divadlo uspořádané k zastrašení nepřátel a inspirování mladých adeptů. Stojí za zmínku, že s praxí veřejné prezentace okázalého násilí včetně stínání hlav jako první vyrukoval předchůdce Islámského státu, irácká al-Qáida (Gerges, 2017). Za jeho vzestupem stojí náboženský dogmatismus. ISIS v zásadě využívá jako hnací sílu hnutí a jeho expanze otázku identity, vyjadřovanou prostřednictvím úzkoprsé a netolerantní islamistické ideologie (Gerges, 2017).

Vznik Islámského státu, respektive jeho předchůdce sahá až do roku 1999. Po celých patnáct let hrály v Iráku různé skupiny pod různými jmény vždy určitou roli. Nemělo by nás tedy překvapovat, že Islámský stát v roce 2014, na první pohled jakoby z ničeho, vůbec vznikl. Překvapivá je spíše skutečnost, že se mu podařilo za velmi krátkou dobu dobýt rozsáhlé části Sýrie a Iráku. Zčásti se dá jeho triumfální tažení vysvětlit vakuem, jehož vznik měla na svědomí syrská občanská válka a šíitská vláda v Bagdádu, rivalita mezi Saúdskou Arábií a Iránem pak přispěla k tomu, že toto vakuum i nadále přetrvává (Hermann, 2016).

To, že IS opanoval značnou část mediálního prostoru západních sdělovacích prostředků, bylo vedle vojenských úspěchů dáno ještě další věcí. Podařilo se mu to díky propojení ideologie vládnutí, a hlavně do té doby nevídané a šokující mediální kampani, v níž se stínání hlav brzy stalo normou. V západních sdělovacích prostředcích nabyl IS podoby iracionální organizace středověkých rozměrů, založené na kultu brutálního násilí. V záplavě zpráv a mediálních zkratk však zapadá, že se ve skutečnosti jedná o organizaci s poměrně jasnými politickými cíli, ideologickými východisky a pečlivě promyšlenou a cíleně šířenou propagandou. Ideologie této organizace se vedle medializovaných obrázků dá dobře poskládat především z velkého množství zveřejněných proslovů a textů jejích vysoce postavených činovníků (Beránek & Ostránský, 2016).

Právě rok 2014 je klíčovým datem v dějinách „Islámského státu“. Onoho pátku poprvé vystoupil na veřejnosti jeho vůdce Abú Bakr al-Baghdádí. Na kázání, při němž se prohlásil za

chalífu, si oblékl černé roucho, jaké nosili abbéovští chalífové vládoucí v Bagdádu v letech 750 až 1258. Kázal v Mosulu, druhém největším iráckém městě. Přídomkem al-Baghdádí, jež si tento Iráčan, vlastním jménem Ibráhím awwád al-Badrí, vybral, dal jasně najevo své ambice: po vzoru Abbásovců chce z Bagdádu vládnout jako hlava všech muslimů. Na videu šířícím jeho kázání je představen jako „váš chalífa“, jehož jsou všichni věřící povinni poslouchat. Několik dní předtím přejmenoval al-Baghdádí „Islámský stát v Iráku a Levantě“ na „Islámský stát“, v jehož čele má stát chalífa, politicko-náboženský nástupce proroka Muhammada. Propaganda falešného chalífy v té době šířila zprávy, že na severu Sýrie bude brzy sveden konečný boj vedoucí k definitivnímu „vítězství muslimů nad nevěřícími“ (Hermann, 2016).

Islámský stát měl v té době obrovské příjmy plynoucí z obsazených ropných polí, z daní a z uloupené válečné kořisti. V oblasti, kde vládl, jej navíc nikdo neohrožoval, protože sunnitští protivníci byli oslabeni a prezident Asad se pro změnu „díval na druhou stranu“, připravený nechat jej cenit zuby na domácí i zahraniční nepřátele, pokud nebudou ohrožovat jeho (McCants, 2016). Asadův režim a IS byly delší čas spojenci. Asadův režim využíval IS k tomu, aby oslabil neislamistické opoziční a povstalecké skupiny, představující pro něj z dlouhodobého hlediska větší hrozbu. Už v roce 2011, po vypuknutí nepokojů v Sýrii reagoval na protesty Syrský prezident Baššár al-Asad propuštěním mnoha džihádistů ze syrských věznic, kde řada z nich podstoupila velmi brutální mučení. Syrský režim také za vlády Háfize al-Asada islamisty opakovaně využíval, aby posílil své regionální postavení a získal vliv v okolních zemích (Beránek & Ostránský, 2016). Devadesát procent všech náletů syrského vládního režimu na povstalce tak směřovalo na území okupovaná protivníky Islámského státu. K němu se nakonec přidaly tisíce nových bojovníků, kteří opustili Frontu Nusra i další vzbouřenecké skupiny. Část prostě chtěla být tak říkajíc na vítězné straně a jiní věřili, že Islámský stát plní přání Boha, zatímco některým připadalo, že je to pro sunnity jediná naděje, a část si prostě jen chtěla vydělat nějaké peníze. A pak tu samozřejmě byli i cizinci, kteří se přišli účastnit konečné apokalyptické bitvy a chtěli být předzvěstí obnoveného chalífátu. Ty i všechny ostatní Islámský stát vřele uvítal (McCants, 2016).

Islámský stát získal automaticky operační velení a nadvládu v globálním džihádistickém hnutí, čímž zatlačil do pozadí Ústředí al-Qáidy, jež 11. září 2001 zaútočilo na americkou pevninu (Gerges, 2017). Od roku 2003 je Islámský stát součástí politického života v Iráku. Rozhodující změna přišla v okamžiku, kdy změnil svou strategii a přestal být jen teroristickou organizací, která útočí jednou tady a podruhé tam, a udržuje si výcvikové tábory v poušti (Hermann, 2016). Zdatnost Islámského státu prokázalo obsazení provincií Raqqa a Dajr az-Zaur v Sýrii. Začátkem června 2014 se k druhému největšímu iráckému městu Mosulu ze

všech stran blížila tisícovka bojovníků Islámského státu a také jejich spojenci z řad sunnitů, konkrétně jednak nespokojení příslušníci kmenů a jednak bývalí stoupenci Saddáma Husajna. Nenarazili přitom téměř na žádný odpor, protože vládní vojenské i policejní jednotky z města uprchly, jejich členové totiž viděli, co se stane každému, kdo se těmto mužům v černém bude protivit. O několik dní později vztyčil Islámský stát na budovách městského úřadu svou vlajku a začal ovládat území sahající od Mosulu až po okrajové části města Aleppo v Sýrii (McCants, 2016).

Islámský stát kontroloval široký pás území v Iráku a Sýrii, velký jako Velká Británie a čítající něco mezi 6 a 9 miliony obyvatel. K dispozici měl sektářskou armádu o počtu více než 50 000 bojovníků, vzniklou částečně sloučením místních ozbrojených povstalců v Iráku a Sýrii a zahraničních rekrutů (McCants, 2016). Prováděl to jednak vražděním a mučením neposlušných, zvýhodňováním poslušných a rovněž intenzivní výchovou dětí k nenávisti a požitku z vraždění. Dával tomu všemu obrovskou publicitu na internetových stránkách a sociálních sítích (Kuras, 2015).

Tento vojenský vzestup připravil kruté probuzení pro regionální a globální mocnosti. Irácké ozbrojené síly, třebaže byly vycvičeny Spojenými státy, které na to vynaložily 8–25 miliard dolarů, byly smeteny blitzkriegem Islámského státu jako domeček z karet. ISIS přitom nasadil síly v počtu pouze řádově stovek nebo nanejvýš několika málo tisíc bojovníků, kteří zastihli sousední a mocnosti nepřipravené (Gerges, 2017).

Pouhá tisícovka z nich dobyla město ve středním Iráku, chráněné až třiceti tisíci vojáky a policisty, které vycvičili Američané a kteří se vytratili a přenechali ISIS terénní vozy typu Humvee a tanky Abrams, vyrobené v Americe, v hodnotě desítek milionů dolarů. Pět měsíců před pádem Mosulu měl prezident Obama interview, ve kterém ISIS bohužel podcenil a označil jeho příslušníky za skupinku teroristických začátečníků. Nyní tito začátečníci převálcovali ochranné bariéry, které oddělovaly moderní národní státy a Irák, a které zde stály více než sto let. Vyhlásili, že tento fyzický a symbolický akt znovusjednocení znamená konec britsko-francouzské smlouvy, která mapu současného regionu narýsovala ještě před oficiálním koncem první světové války. Podle ISIS nezůstane na této mapě po Západu ani stopa. Nakonec se nechal slyšet vůdce ISIS Abú Bakr al-Bagdádí, že pokud budou muslimové silní, chalífát bude opět sahat až do Španělska, a dokonce porazí i Řím (Weiss & Hassan, 2015).

Vpád Islámského státu do tzv. sunnitského trojúhelníku – území středního Iráku severně a západně od Bagdádu, obývaného převážně sunnitskými muslimy, a hrozba pro regionální kurdské hlavní město Erbil, vyburcovaly vlády na celém Středním východě i západní mocnosti. Američtí představitelé vyslovili obavu, že příštím terčem útoku ISIS může být Saúdská Arábie

a Jordánsko. Do konce roku 2014 se přiblížil k irácko-jordánsko-saúdskoarabské hranici, maje přitom významné sítě stoupenců jak v Jordánsku, tak v Saúdské Arábii. V Libanonu měl údajně několik set bojovníků na syrsko-libanonské hranici, tj. na východní a severní libanonské frontě (Gerges, 2017).

Islámský stát se sítí svých podobně smýšlejících ozbrojenců provedl spektakulární sebevražedné bombové útoky a četné smrtící vpády na libanonské území, přičemž zajal desítky příslušníků libanonských ozbrojených složek a vyvolal trauma ve společnosti, již tak polarizované po sociálních a sektářských liniích. Mimoto se chapadla ISIS rozšířila do Egypta, Libye, Jemenu, severní Afriky, Afghánistánu, Nigérie i jinam (Gerges, 2017). Afrika byla právě odrazovým můstkem globálního terorismu al-Káidy v moderních dějinách. Bombové útoky americké ambasády v Dar es Salaam v Tanzánii a v Keňském Nairobi v srpnu 1998 umístily al-Káidu na mapu a vedly k významným protiteroristickým operacím celé části Afriky. Bin Ládín učinil strategické rozhodnutí využít Afriku jako odrazový můstek pro globální síť al-Káidy. Vazby džihádistického terorismu v Africe sahají až k boji proti Sovětům v Afghánistánu. Dnes al-Káida a ISIS nadále využívají Afriku jako důležité řešení konfliktů a rozdělování bohatství (Alvi, 2019).

Dokud války, konflikty a zkrachovalé státy poskytují mocenské vakuum a bezpečná útočiště pro takové, jako jsou al-Káida a ISIS v Africe, je pravděpodobnost, že se jejich šíření a mutace znovu objeví a způsobí násilný chaos, bohužel poměrně vysoká. Mezi příklady těchto politicky slabých států patří právě Nigérie, dále Alžírsko, Egypt, Somálsko a naposledy Libye. Protiteroristické úsilí, které nezohledňuje lidskou bezpečnost a kvalitu lidského života, je pravděpodobně marné, neboť cyklus násilí a boj proti násilí bude dále pokračovat. V boji proti těmto trendům je zapotřebí zlepšit lidskou bezpečnost, ekonomické zdraví, politický vývoj a vzdělání (Alvi, 2019). Vyšla tak najevo křehkost arabského státního systému a existence hlubokých ideových rozporů v islámských společnostech na Středním východě. Tehdy zahájily dvě různé koalice, vedené Spojenými státy a Ruskem, podpůrné letecké útoky proti ISIS a jeho spojeneckým ozbrojeným skupinám v obou zemích, aby tak ochránily své zájmy a zabránily zhroucení režimů v Iráku a Sýrii (Gerges, 2017).

Strategií ISIS je řídit oblasti, které ovládá v Iráku a Sýrii, a expandovat na další muslimská území tím, že přijme sliby věrnosti od místních džihádistických skupin. Konkrétně se ISIS snaží kontrolovat území a spravovat chalífát, rozšířit chalífát do dalších tolerantních oblastí, a využívat a destabilizovat oblasti, které nejsou pod jeho kontrolou. Tím, že ISIS demonstruje založení Islámského státu, šíří myšlenku globálního chalífátu a zároveň podkopává konkurenční skupiny a inspiruje podobně smýšlející skupiny. Získává větší podporu a zdroje,

včetně pracovních sil, a tím potenciál pro budoucí expanzi. ISIS také inspiroval jednotlivce k provádění útoků ve svých domovských zemích, protože je stále náročnější, pro zahraniční rekruty cestovat do Sýrie a Iráku. To však prospívá v její snaze o globální expanzi (Gunaratna, 2016).

Ve srovnání s ohromujícím vzrůstem ISIS se jeví Ústředí al-Qáidy, dosavadní vůdčí skupiny globálního džihádismu či salafistického džihádismu, jako poměrně malé. Na vrcholu své moci koncem devadesátých let disponovalo méně než 3000 bojovníky a jako transnacionální sociální hnutí nemělo žádné hranice a žádné vlastní území. Emír al-Qáidy, Usáma bin Ládín, se nacházel pod ochranou Tálibánu v Afghánistánu, jehož vůdci, mullovi Umarovi, přísahal věrnost. Naproti tomu vůdce ISIS Ibráhím ibn Awád Ibráhím Alí al-Badrí as-Sámarráí, známý spíše pod svým bojovým jménem Abú Bakr al-Bagdádí, se sám prohlásil novým chalífou, tedy nejvyšším vůdcem muslimského světa, čímž zpochybnil Umarův nárok na tento titul (Gerges, 2017).

Otevřený útok ISIS na vůdcovství al-Qáidy a jeho imperiální ambice prozrazuje, že Islámský stát je odhodlán prosadit svou vůli jako nový významný regionální bezpečnostní řád v době urputného sociálního a politického zápasu v arabských společnostech a plíživého sektářství, živeného zejména geostrategickou rivalitou mezi šíitským Iránem a sunnity ovládanou Saúdskou Arábií. ISIS ohrožuje nejen přežití občanskou válkou a zasažené Sýrie a Iráku, jenž byl jakožto stát znovu „zřízen“ po americké invazi a okupaci v roce 2003, ale také stabilitu sousedních arabských zemí. Jeho destruktivní potenciál pramení spíše s křehkostí arabského státního systému než z jeho vlastní síly jakožto strategického činitele. Vztah mezi státem a společností se zhroutil v důsledku masově rozšířené korupce, útlaku a sklonu arabských režimů k tyranii. Skupiny jako je ISIS těžší z této politické situace a bídných sociálních a ekonomických poměrů tím, že útočí na státní ideologii a v praktické rovině vytvářejí subverzivní alternativu obnovením chalífátu neboli Islámského státu. Bagdádí a jeho plánovači v poslední době investují více zdrojů a úsilí do lokálních skupin, jež se zavázaly loajalitou vůči ISIS. Například egyptská pobočka ISIS, Wiláját Sinaj, ohrožuje egyptský turistický sektor, který je životně důležitý pro tamní hospodářství a má na svědomí útok na ruské dopravní letadlo na Sinaji v říjnu 2014, při němž bylo zabito 224 osob na palubě (Gerges, 2017).

Spojené národy a západní představitelé, kteří mají přístup ke zpravodajským informacím, tvrdí, že z osmi přidružených skupin, jež po celém světě přísahaly věrnost Islámskému státu, se nejvíce obávají libyjské skupiny se sídlem v Syrtě, přístavním městě u Středozemního moře, asi 650 km jihovýchodně od Sicílie. Podle zprávy z listopadu 2015, sestavené monitorovací

skupinou OSN, jež zkoumá teroristické aktivity v Libyi, je to dnes jediná přidružená skupina operující pod přímým centralizovaným řízením ISIS s více než 3000 bojovníky, z nichž polovina má základnu v Syrtě a další jsou shromážděni na východě kolem Nawfalije (Gerges, 2017).

Jak sílil vojenský tlak proti Islámskému státu v Sýrii a Iráku, Bagdádí vyslal mnoho svých nižších velitelů do Syrty jakožto náhradní základny pro případ, že by byl ISIS vypuzen ze Sýrie. Částečnou odpovědnost za vzrůst ozbrojených nestátních činitelů, jako je ISIS, mají však arabské země. Jestliže chaos v Iráku a v Iráku a Sýrii poskytl Islámskému státu úrodnou půdu, aby zde zakořenil a zkonsolidoval své panství, pak neschopnost arabských států hájit zájmy svých občanů a vytvořit dostatečně silnou národní identitu a z ní plynoucí sociální soudržnost, přispěla k růstu ISIS (Gerges, 2017).

Není to islamizace osvícená a tvořivá, jakou zažil Střední východ a části Evropy během několika raně středověkých staletí od na tehdejší dobu poměrně tolerantního „Zlatého věku islámu“, inspirovaného hloubavým, zvědavým, poetickým a krásu milujícím mysticismem perským. Je to temná bigotní tyranie, která si ze všech svých historických tradic a veršů své klasické literatury vybrala do praktického užívání ty nejničivější, nejnezávistnější, nejkrutější a nejkrvavější. Netají se, že naši civilizaci hodlá zničit zvenčí i zevnitř, všemi prostředky, bez ohledu na vlastní ztráty (Kuras, 2015).

Vznik organizací podobných IS je nezbytné pojímat v kontextu vývoje širší oblasti Blízkého východu v posledním půlstoletí. Tato doba položila silné základy arabských bezpečnostních států, v nichž jsou bezpečnostní složky a autokratičtí vládcí rozhodnutí udržet se u moci za jakoukoli cenu. Tuto svou vlastnost dotyčné systémy většinou prokázaly po roce 2011, kdy odvrátily demokratická povstání. Podařilo se jim to osvědčenou metodou: spoléháním na své polooficiální zpravodajské služby a vnitřní bezpečnostní aparáty. Zároveň z věznic propustily a v některých případech dokonce i potají vyzbrojily mnohé radikální islamisty. Chtěly tím jednak rozdělit a oslabit vnitřní opozici, ale také, možná především, přesvědčit Západ, že je potřebuje v boji s radikálním islámem (Beránek & Ostránský, 2016).

1.2.2 Důvody vojenského úspěchu Islámského státu

Prvním důvodem je jeho personální síla. Jestliže totiž IS začal jako teroristická milice, nejpozději v létě 2014 se rozrostl do velikosti vojska. Když se roku 2008 zdál být předchůdce IS na pokraji zániku, hlásilo se k němu sotva 800 bojovníků. Mnozí jeho ozbrojenci mají bojové

zkušenosti ze svého působení v al-Qáidě nebo u syrského či iráckého vojska, z něhož dezertovali. Za svůj nárůst vděčí IS hlavně absorpci jiných džihádistických skupin a rekrutování příslušníků kmenů. Žádná jiná teroristická skupina totiž svým členům nevyplácí vyšší žold než IS. Kromě základního měsíčního služného ve výši 500 až 600 dolarů dostávají ozbrojenci příplatky, které závisejí na počtu jejich žen a dětí. Tím se IS stává v zemích, kde panuje chudoba a je takřka nemožné sehnat práci, atraktivním zaměstnavatelem (Hermann, 2016).

Mezi lety 2011 a 2016 cestovalo do Sýrie více než 5000 evropských muslimů, aby se zúčastnili boje. Ve stejném období bylo více než 1600 osob zatčeno při vyšetřováních souvisejících s džihádistickou činností v Evropě, což představuje 70% nárůst ve srovnání s bezprostředně předcházejícím pětiletým obdobím. První kategorii potenciálních stoupců islámského radikalismu tvoří zahraniční navrátilci, kteří jsou buď občany jednoho z členských států EU, nebo občany jedné ze zemí západního Balkánu. Část zahraničních bojovníků nakonec vrací do svých domovských zemí se zlepšenými dovednostmi a zvýšenou motivací k provádění konvenčních i nekonvenčních útoků. Radikalizovaní navrátilci poměrně často udržovali spojení s organizacemi, jako jsou Al Kajda a IS, a šířili svou radikální ideologii ve svých domovských zemích (Brzica, 2017).

Druhou kategorii potenciálních stoupců radikálního islamismu tvoří radikalizovaní občané evropských zemí, kteří se nezúčastnili džihádu mimo zemi původu. Může to být buď radikalizovaná mládež islámského původu, nebo konvertující k islámu. Tato kategorie zahrnuje mnoho samoradikalizovaných pachatelů útoků „osamělých vlků“. Třetí kategorie potenciálních stoupců radikálního islamismu, kterou je snad nejobtížnější odhalit a sledovat, sestává z radikalizovaných jednotlivců, kteří cestují do Evropy za účelem páchaní teroristických činů. Tato kategorie zahrnuje radikální islamisty úmyslně infiltrované mezi uprchlíky a migranty, obvykle v místech původu migrantských vln (Brzica, 2017).

Vlna migrantů v letech 2015–2016, která prohnala Evropu, zdůraznila nepřípravenost Evropy na to, jak čelit masovým migracím, protože bezpečnostní struktury členských států EU byly neúčinné při zabránění infiltraci představitelů této kategorie do Evropy. Čtvrtou kategorií potenciálních přívrženců radikálního islamismu jsou migranti, kteří přišli do EU, a kteří se potenciálně stanou radikalizovanými kvůli jejich frustraci ze životních podmínek v jejich konečných destinacích, a v kombinaci s vystavením radikální džihádistické propagandě online nebo prostřednictvím přívrženců radikálů ideologie mezi zavedenými evropskými islámskými komunitami (Brzica, 2017).

Tato nejméně známá kategorie se skládá z jednotlivců, kteří uprchli ze svých zemí zničených válkou, aby našli lepší život. Někteří se možná aktivně účastnili konfliktů a většina z nich pravděpodobně utrpěla psychologické trauma (a další hrůzy), které motivovalo jejich migraci do západních zemí (Brzica, 2017).

Noví rekruti jsou cvičeni v táborech, které jsou zjevně udržovány ve všech největších městech spadajících pod kontrolu IS. Přijati jsou pouze ti, kteří přinesou písemné doporučení některého člena IS. Do boje táhnou s jistotou, že padnou-li, stanou se „mučedníky“. Věří, že si tak zajistí cestu do ráje a svou smrtí se stanou nesmrtelnými. Skutečnost, že jsou při zabíjení „nevěřících“ sami připraveni zemřít, prakticky znemožňuje vést s nimi jakýkoli dialog. Ztratili pocity empatie a smutku, což ještě stupňuje jejich potěšení z neřízeného násilí, stínání hlav a zabíjení dokonce i žen a dětí (Hermann, 2016).

Dalším důvodem úspěchu IS je efektivní vojenská organizace. Už ve vězení za americké okupace rekrutoval Abú Bakr al-Bagdádí mezi vězni někdejší irácké důstojníky-a ti ovládají klasické vedení války a maskování. Bojovníci al-Qáidy jsou naopak vycvičeni v partyzánském boji. Vojáci z irácké armády, rozpuštěné v roce 2003, byli přijati, pokud „litovali“ svého počínání za Saddáma Husajna a složili IS přísahu věrnosti (Hermann, 2016).

Při svých vojenských operacích používá IS taktiku sestávající z mobility, teroru a psychického deptání. Zvlášť účinnou se ukázala být strategie, při níž malé mobilní jednotky nečekaně vpadnou na nějaké území; dále podniká IS na nepřátelích, jako jsou šíité a menšiny, klasické teroristické útoky, které mají způsobit co nejvyšší počet obětí a šířit tak mezi lidmi paniku. Cílená zabíjení a popravy mají zdeptat nepřítele; krom toho je běžnou praxí, že první jednotka, která vstoupí do dobytého města, okamžitě vykoná na hlavním náměstí několik náhodných poprav, aby zastrašila obyvatele a zahнала je na útěk (Hermann, 2016).

Cílem je zabít a terorizovat ne kvůli zabíjení a terorizování samotnému, ale pro vyšší morální účel: kulturní očistu a vnucení božích zákonů odpadlíkům (Gerges, 2017). Lidé ve většině zemí žijí ve svobodném prostředí. Bránit se proti tomu, kdo toto svobodné prostředí chce porušit a zneužít, je obtížné. To proto, že teroristé neútočí tehdy a tam, kde se má konat nějaké shromáždění s politickým cílem, či sportovní nebo kulturní shromáždění, které je tedy policejně či vojensky zabezpečeno, ale tehdy, když to nikdo nečeká. Teroristická akce je zásahem do běžného, každodenního života (David & Malacka, 2005).

Teroristé zasahují v oblastech nebo místech, jež slouží k rekreaci lidí z mnoha zemí, a vyvoláváním strachu dosáhnou navíc sekundárního cíle prostřednictvím ekonomických ztrát způsobených omezením cestovního ruchu (David & Malacka, 2005). Jelikož oddělení propagandy IS šíří videozáznamy z těchto masakrů, vědí obyvatelé daného města, co je čeká.

Až do bitvy o Kobane se IS vyhýbal bitvám, v nichž nemohl zvítězit. V případě Kobane se vojenské vedení poprvé zachovalo iracionálně. Navzdory vysokým ztrátám chtěl IS tuto enklávu, jež se stala předmětem prestiže, obsadit stůj co stůj (Hermann, 2016).

Třetím důvodem úspěchu IS je množství a kvalita zbraní a munice, jež má k dispozici (Hermann, 2016). Teroristické skupiny si většinou opatřují zbraně nákupem na legálních i černých trzích, nebo krádežemi (Brzybohatý, 1999).

V minulosti dostávali např. irští teroristé zbraně z USA. Zbraně indických teroristů pocházely převážně z Anglie a arménští teroristé byli zásobováni z ruských zdrojů (Brzybohatý, 1999). Zpočátku získával IS – vedle nákupu zbraní na černém trhu – výzbroj od zběhlých vojáků a od skupin, které k němu přeběhly od méně extremistických organizací. Další zbraně, například klasický sovětský tank T-55, se mu podařilo ukořistit při útoku na kasárna regulérní syrské armády. Zlomovým momentem ale bylo dobytí Mosulu, kde po útěku všech zde umístěných 30 000 vojáků padlo IS do rukou kromě moderních zbraní také několik set obrněných terénních vozidel Humvee a ruční protiletadlové řízené střely, tzv. Manpads (Hermann, 2016). Mají k dispozici sériově vyráběné automatické zbraně i jejich speciální modifikaci, stejně jako lehké protipancéřové zbraně či náročné zbraňové systémy, včetně raket a řízených střel. Při jejich získávání i výcviku mají často podporu některého státu (Brzybohatý, 1999).

Čtvrtý důvod síly IS lze spatřovat v tom, že se mu díky promyšlenému systému financování podařilo získat nezávislost na cizích sponzorech. IS je považován za celosvětově nejbohatší teroristickou organizaci v dějinách. Již mezi lety 2005 a 2010 údajně nepřekročil podíl plateb zvenčí pět procent rozpočtu. V provinciích Ninive a Anbár si totiž teroristé IS velice rychle vybudovali mafiánskou síť, která vymáháním výpalného a vybíráním mýtného vydělávala miliony dolarů měsíčně (Hermann, 2016). Například Turecko vykupuje ropu od Islámského státu. Na území IS působí mafie a mnoho místních obchodníků, kteří nakupují ropu od IS za třetinu ceny ve srovnání se světovými trhy. Část jde pro místní potřebu lidí v Sýrii a část se vozí do Turecka, kam ji prodává sice s přírůžkou, ale pořád o třetinu levněji, než by platili jinde. Z prodeje ropy IS získá denně 1,5 milionu dolarů (Klicperová & Kutilová, 2016).

Výnosný je také prodej starožitností na mezinárodních černých trzích, zabavování majetku vyhnaných menšin a výkupné za rukojmí (Hermann, 2016). Radikálové křesťany nezabíjí právě proto, že vědí, že tato náboženská skupina je bohatá a hlavně solidární. Sbírký na zaplacení výkupného za zajaté křesťany se konají po celém světě (Klicperová & Kutilová, 2016). Francie údajně v dubnu 2014 zaplatila za propuštění čtyř rukojmích osmnáct milionů dolarů. Příručka IS z roku 2004 obsahuje návod, jak postupovat při únosu cizinců i při

následném vymáhání výkupného. Americká vláda naopak odmítá platit výkupné, takže její unesení občané jsou většinou popraveni (Hermann, 2016).

IS je ale také – a to je pátým důvodem jeho síly – mimořádně přitažlivý pro radikalizované islamisty kvůli svému „státnímu uspořádání“ (Hermann, 2016). Zatímco opakované výbuchy brutality odkazují k hnutí, ovládanému silou a terorem, Islámský stát soustavně rozvíjí svou schopnost vládnout zaváděním služeb jako je policie, soudní systém založený na právu šaría, identifikační karty pro obyvatele, programy kontroly spotřeby, sběr odpadků a denní pečovatelská centra. Obyvatelé ve městech Raqqa, Mosul a dalších uvádějí, že ISIS vystupuje jako v zásadě fungující stát a zajišťuje bezpečnost a zásobování nedostatkovým zbožím ve válkou zničeném Iráku a Sýrii. Lidé jsou ponecháni na pokoji, pokud poslouchají příkazy ISIS a podřizují se jeho přísné a striktní interpretaci šaría (Gerges, 2017).

Podobně jako Tálibán v Afghánistánu v 90. letech je Islámský stát s obavami vítán sunnitskými komunitami, které prožily desítky let represí, tyranie, korupce a násilí. Tito sunnité na rozdíl od vnějších pozorovatelů nevidí Bagdádího a jeho frontové bojovníky jako ztělesnění zla, což je dokladem rozpadu státních institucí a sociální kultury v Iráku a Sýrii. Pokud si ISIS udrží kontrolu nad územím a obyvatelstvem a zajistí fungování služeb, pak – podobně jako Tálibán – patrně upevní své panství a získá tichý souhlas ovládaných. Proto je Islámský stát podstatně odlišný a mnohem nebezpečnější než Ústředí al-Qáidy, která nikdy neovládala území ani obyvatelstvo, ani neměla plány, jak vytvořit vlastní stát. ISIS naopak buduje v Iráku a Sýrii zbytkový stát a nabízí podvratnou vizi, vycházející z reality Arábie 7.století (Gerges, 2017). Šestým faktorem, jež nesmíme podceňovat, je skutečnost, že IS má útočiště jak v Sýrii, tak v Iráku. Bude-li napaden v jedné zemi, může se stáhnout do druhé a tam se opět konsolidovat. Pokud by se dostal pod tlak v Iráku, zaměří se dočasně na Sýrii. Koalice proti IS je totiž rozštěpená: Pro Západ je nejvyšší prioritou válka proti IS, zatímco pro arabsko-sunnitské státy svržení al-Asada. Dokud se neshodnou na společném postupu v otázce Sýrie, bude z toho IS jen profitovat (Hermann, 2016).

Pro teroristy je také velkou výhodou svoboda cestování uvnitř určité země nebo skupiny zemí. Stejně tak je pro ně výhodné dodržování občanských práv v těchto zemích. Pokud mezinárodní teroristé cestují, jsou chráněni pasy, nebo jinými dokumenty, které často získávají ilegálně. Není vůbec výjimečné, že jsou vybaveni dokonce diplomatickými pasy, které vydaly státy, jež je podporují. V rozvinutých zemích teroristům umožňují silniční sítě, železniční tratě a letecké linky operovat na dlouhé vzdálenosti, dorazit na místo útoku a okamžitě se vrátit zpět, a to během jediného dne. Schopnost rychle se pohybovat zaručuje teroristům úspěšnost útěku

z místa útoku a omezuje možnost jejich detekce bezpečnostními silami na minimum (Brzybohatý, 1999).

1.2.3 Moc náboženského přesvědčení

Když se zeptáte, co je vlastně motivací islamistů a džihádistů, narazíte na záplavu falešných představ: Západ má samo sebou na svědomí všechny zmatky, které vidíme v muslimských společnostech. Jak bychom se cítili my, kdyby vnější mocnosti a jejich kartografové rozdělili naše země a sebrali nám naši ropu? Tihle usouzení lidé chtějí od života jenom to, co každý jiný. Žádají hospodářskou a politickou jistotu. Požadují dobré školy pro své děti. Chtějí být svobodní, aby se úspěšně rozvíjeli tak, aby to bylo plně slučitelné s globální občanskou společností (S. Harris & Nawáz, 2016).

Liberálové se domnívají, že džihádisté a islamisté jednají jako kdokoli jiný s podobnou historií smutných zkušeností se Západem. A zcela přehlížejí roli, jakou hraje náboženské přesvědčení v povzbuzování takových uskupení, jakým je Islámský stát, a to do té míry, že by pro džihádistu bylo nemožné dokázat, že něco udělal z náboženských důvodů (S. Harris & Nawáz, 2016). Ze Středního a Blízkého východu pochází řada teroristických skupin prosazujících šíření islámu. Jejich členové se vyznačují silným iracionálním náboženským fanatismem a značnou intolerancí k jiným názorovým směrům. Faktem zůstává, že za těmito náboženskými cíli mohou být většinou ale skryty i naprosto chladně vykalkulované cíle politické (Brzybohatý, 1999).

Motivací islamistů a džihádistů je ideologické dogma udržované charismatickými náboráři, kteří zneužívají domnělého pocitu křivdy a krize identity. Ve všech formách ideologického náboru existují čtyři faktory: příběh křivdy, ať už skutečný nebo domnělý; krize identity; charismatický náborový pracovník; ideologické dogma (S. Harris & Nawáz, 2016).

Křivdy jsou významné pro připravenost mladých, snadno podléhajících jedinců, kteří prožívají hlubokou krizi identity, přijmout ideologické dogma prostřednictvím náborářů. Jakmile je dogma přijato, zformuje něčí světový názor, je to jakýsi objektív, kterým nahlížíme na ostatní. Dogma se stane jazykem, kterým hovoříme. Je velmi důležité tomu porozumět, protože křivdy budou existovat vždycky. Existovaly od počátku věků a budou existovat až do jejich konce. Jiné společnosti jim také čelí, ale tento zvláštní ideologický fenomén vzniká jenom v některých prostředích. Například lidé dávají často vinu chudobě nebo nedostatku vzdělání za radikalizaci, zatímco odborníci už dlouho vědí, že nepoměrný počet teroristů pochází z vysoce vzdělaného prostředí. Takže i ve svém mladém věku si někteří osvojí ideologický světový

názor, který zmrazí jejich pocit křivdy a promění ho místo toho v dogma (S. Harris & Nawáz, 2016).

Dalším faktorem je výše zmiňovaná krize identity. Je velmi snadné, dokonce i pro neislamistické muslimy, interpretovat křivdy s přehnaným tribalismem. Takže společně s dogmatem vede kmenová identita celou řadu muslimů k tomu, aby se otevřeně vyjadřovali pouze na obranu „našich“ lidí, protože na víc naše emoční energie nestačí. To, co můžeme změnit, je ideologický objektiv nebo kmenovou povahu něčí identity nebo identitu politických her, které máme sklon hrát. Myslím, že hýčkáni identity politiky může být nebezpečné. Obvykle to vede k nejednotě. Nevede to ke společenské soudržnosti (S. Harris & Nawáz, 2016). Tam, kde je skutečná křivda, je potřeba ji pojmenovat. Tam, kde je domnělá křivda, musí tento dojem vést k jejímu objasnění. Pojmenování skutečných nebo domnělých křivd zastaví příliv rozhněvaných patnáctiletých mladíků předtím, než budou naverbováni (S. Harris & Nawáz, 2016).

Pro džihádisty je smrt, když bojují za svou vlastní armádu, mučednictvím. To je rozdíl. Pokud umřete kvůli svému názoru, který podporujete, jste podle úsudku své skupiny mučedník (S. Harris & Nawáz, 2016).

V Hizb at-Tahrír učí, že mučednictví dosáhneme tehdy, když naše smrt oslabí moc nějakého despotického vládce nebo když tím dále rozšíříme naši ideologii. Učí, že když vás zabije takový režim, zatímco se pokoušíte získat do svých řad jeho armádní důstojníky, budete mučedník a měli byste to uvítat. Ale také učí, že se nestanete mučedníkem, když se odpálíte na nějakém tržišti, protože zabijete civilisty a další muslimy (S. Harris & Nawáz, 2016). Islamistická ideologická skupina Hizb at-tahrír neboli Strana osvobození, je aktivní po celém světě a na Západě je stále legální (S. Harris & Nawáz, 2016).

Uskupení bylo založeno v roce 1953 v Jeruzalémě během dřívější krize muslimské identity po vzniku státu Izrael. Hizb at-tahrír byla první islamistická skupina, která popularizovala myšlenku vytvoření teokratického "chalífátu" nebo "islámského státu". Spíše, než terorismus jeho příslušníci využívají právě verbování nováčků a získávání muslimského veřejného mínění s případným cílem podnítit vojenské státní převraty v zemích s muslimskou většinou, například v Egyptě, Turecku a Pákistánu, aby se dostali k moci (S. Harris & Nawáz, 2016). Členové Hizb at-Tahrír oslavují smrt svých příslušníků, které odstranil nějaký režim, ale neoslavují smrt sebevražděného atentátníka. Připravují své stoupence, že budou zabiti za snahu o svržení některého režimu, a vyprávějí stejné příběhy o mučednictví a věčné blaženosti v ráji jako džihádisté (S. Harris & Nawáz, 2016).

Co může například motivovat někoho, kdo vede zdánlivě normální život, hraje v kapele, je nervózní kvůli svým známám, hraje hokej, k tomu, aby opustil svou rodinu a kamarády, zbavil se svého majetku, utratil peníze za cestu na jedno z nejnebezpečnějších míst na světě a tam vstoupil do organizace, která svým nepřátelům seká hlavy a přibíjí je ke křížům? A proč se tolik mladých lidí, těch, co byli vychováni jako muslimové, i těch, co tak vychováni nebyli, vydává na tu samou cestu? John Maguire, hvězda videa ISIS, ve kterém propagoval Islámský stát a verboval ostatní, aby se k ISIS přidali, vyrostl v Kemptvillu, městečku mezi Ottawou a řekou svatého Vavřince. Jeho dětství bylo chaotické. Johnův otec Peter byl mechanik a ve svém volnu hrál v garáži v jedné kapele. Peter měl poněkud nekonvenční názory ohledně politiky a soudobých událostí. Podle jeho kamarádů Peter Maguire věřil, že útoky v New Yorku a Washingtonu 11. září 2001 provedla americká vláda a že holocaust je výmysl. Když byl John malý, začal se Peter hádat s Johnovou matkou (Bourrie, 2016).

V roce 2003, když bylo Johnovi dvanáct, se rodina rozpadla a John potom žil se svým otcem. Zdálo se, že to funguje. Na střední škole Maguire hrál v punkrockových a hiphopových kapelách a alkoholu a drogám se vyhýbal. O bohu podle jeho přátel rozhodně nic nevěděl a věci, které ho trápily, si nechával pro sebe. Maguire byl extrovert. Nejenže hrál v kapelách, navíc také četl zprávy ve školním rozhlasu. Možná není náhoda, že jakmile se dostal do světa ISIS, šel do toho naplno. Ať už byl důvod Maguireovy konverze k okrajové skupině islámu jakýkoli, neprobíhalo to nijak uspěchaně. Naopak, celé měsíce trávil studiem tohoto náboženství, četbou koránu a setkáváním se s lidmi, jež islám berou velmi vážně. Maguirův kamarád, tvrdí, že Maguire byl důkladný. „Hodně se ptal, Nebyl to žádný hlupák, a kdyby se ho někdo snažil oklamat nebo jím manipulovat, nedovolil by to. Než se do něčeho pustil, vždycky si o dotyčné věci zjistil všechno.“ Maguire byl ambiciózní a věřil, že se narodil z určitého důvodu a chtěl něco dokázat (Bourrie, 2016).

Když mu bylo sedmnáct, začal se měnit. Není jasné, zda byl Maguire naverbován lidmi, kteří ho přesvědčili, aby se stal muslimem, nebo zda byl získán větší skupinou propagandistů ISIS, pročesávajících internet a hledajících možné zájemce (Bourrie, 2016).

Všichni Kanadčané, kteří opustili svou zemi a odjeli bojovat za ISIS, se setkali nejméně s jedním agitátorem. Tito lidé nicméně nebyli přímými agenty ISIS. Šlo o muže s dobrými konexemi na Blízkém východě. Během několika let se Maguire stal oddaným stoupencem ISIS a agitátorem, který hledal možné bojovníky ISIS mezi muslimy v Ottawě a Montrealu, ať už rozenými, nebo konvertity. V roce 2012 Maguire odjel z Kanady do Sýrie. Na Blízký východ se mu povedlo dostat i přesto, že mu kanadská vláda zrušila pas. Do Sýrie se Maguire pravděpodobně dostal přes prostupnou hranici s Tureckem, což je země, která má s ISIS velmi

složité vztahy (Bourrie, 2016). Hranice mezi Tureckem a syrskou částí IS měří 400 kilometrů. Ačkoliv je pro legální obchod uzavřena, ten ilegální tu kvete. Z Turecka pro islamisty proudí zbraně, léky, spotřební zboží a také právě bojovníci. Opačným směrem míří ropa. Podle oficiálních údajů přešlo hranice z Turecka 16 000 bojovníků, kteří se tam připojili k Islámskému státu (Klicperová & Kutilová, 2016).

Předpokládá se, že Maguire se dostal z Turecka tím, že uplatil pohraniční policii. Maguire prošel další proměnou, když vstoupil do armády ISIS pod válečnou přezdívku Jahjá. Na konci roku 2014 se Maguire s armádou ISIS účastnil bojů o kurdské město Kobani, kde byl údajně zabit v lednu 2015 (Bourrie, 2016).

Zdá se, že náboženská ideologie je nejenom nutná, ale i dostatečná k tomu, aby motivovala nějakou osobu k takovému rozhodnutí. Někteří lidé jsou téměř úplně motivováni svým náboženským přesvědčením. Bez tohoto přesvědčení by jejich chování nedávalo naprosto žádný smysl, s takovým přesvědčením se jejich chování stává zcela pochopitelné (S. Harris & Nawáz, 2016). A je pro ně skutečně toto náboženství tak přitažlivé? Myslíte si, že tito lidé mají svobodnou možnost nebýt tímto náboženstvím atakováni? Vždyť odpadlictví od islámu se trestá smrtí. Dokonce si ani nemůžete dovolit ten luxus být vlažněji vyznávající muslim, nedemonstrující svou explicitní spřízněnost s islámem a halasně ho praktikující, protože v tu chvíli už jste špatný muslim (Samková, 2016).

V zásadě lze říct, že muslimové nejsou ochotní spoluzívat s nikým jiným, a už vůbec nejsou ochotni tolerovat jiné náboženství. Žádné jiné náboženství totiž pro ně vlastně ani neexistuje. Pokud někdo je k islámu tolerantní, muslimové automaticky předpokládají, že tato tolerance je pouze prvním krokem k přijetí islámu, které považují za samozřejmé. Kromě toho islám může velmi dobře nahrazovat imperiální politiku. Což není překvapivé, protože islám je politikum a je to státotvorná ideologie (Samková, 2016).

Většina tradičních muslimů považuje islamismus za pochybené zpolitizování jejich náboženství. Tito lidé jsou nesmírně konzervativní, pokud jde o rodinný život a životní styl, ale obvykle nepožadují, aby stát vnucoval jejich náboženství, protože si chtějí zachovat právo na své vlastní chápání toho, co tento náboženský konzervatismus znamená. Konzervativní muslimové mohou být velmi užiteční jako spojenci proti islamismu a džihádismu, ale možná vám budou odporovat, pokud jde o práva a rovnost pohlaví a v některých případech vraždy ze cti (S. Harris & Nawáz, 2016).

1.3 Útoky Islámského státu

1.3.1 Belgie

Od teroristického útoku proti Světovému obchodnímu centru v New Yorku od 11. září 2001 se terorismus stal jednou z nejobtížnějších společenských hrozeb. Teroristický útok z 22. března 2016 v Bruselu, hlavním městě Belgie, podkopal kolektivní pocit vnímané bezpečnosti a sociální soudržnosti (Pelletier, 2018).

Dva výbuchy na letišti v Bruselu ráno 22. března 2016 a výbuch na stanici metra v blízkosti institucí EU byly prací teroristů. Ze dvou výbuchů na letišti byl alespoň jeden pravděpodobně důsledkem sebevražedného bombového útoku, uvedl během tiskového briefingu federální státní zástupce Frederic Van Leeuw (Buyck, 2016). Třicet pět lidí bylo zabito a přibližně 340 jich bylo zraněno. Pacienti byli distribuováni do několika nemocnic po celé zemi (Compernelle et al., 2018). Před výbuchem byly slyšet výstřely z kulometu. Podle agentury Reuters a tiskové agentury AMAQ se k teroristickému činu přihlásil Islámský stát. V důsledku útoků v Bruselu se začala zvyšovat řada dalších bezpečnostních opatření na letištích (Buyck, 2016).

Navzdory v posunu v operační taktice ISIS, spočívající v útocích na Belgii a jiné západní cíle, zůstávají momentálními strategickými cíli Islámského státu Rijád, Bagdád a Damašek, nikoli Řím, Paříž, Londýn (Gerges, 2017).

1.3.2 Velká Británie

Městské teroristické útoky se v posledních letech v Evropě stále častěji vyskytují. Během roku 2017 došlo ve Velké Británii k řadě teroristických incidentů, které vedly k několika úmrtím – prvním za několik let. Ve Velké Británii je hrozba terorismu posuzována jako „závažná“, což znamená, že jde o útok považováno za „vysoce pravděpodobné“. Dne 22. března zabil muž ve Velké Británii čtyři lidi, a poté ubodal policejního důstojníka v areálu parlamentu, než byl zastřelen jiným policistou (T. Harris, 2017).

Přesně o dva měsíce později 22. května se sebevražedný atentátník vyhodil do vzduchu na konci koncertu zpěvačky Ariany Grande, zabil přitom dalších 22 lidí a další vážně zranil. Dne 3. června tři teroristé najeli dodávkou do lidí na London Bridge a pak vyzbrojeni 30 cm dlouhými keramickými noži, se rozběhli do čtvrti Borough Market a útočili na lidi v barech a restauracích. Zabito bylo 8 lidí a 48 bylo vážně zraněno. Po zakročení policie byli všichni

pachatelé mrtví. Další útok se stal 19. června u mešity blízko Finsbury Park, kdy vjel neznámý muž s nákladním vozem do davu. Při tomto teroristickém útoku zemřel jeden starší muž. Kromě toho byla řada dalších útoků zmařena a narušena bezpečnostními, zpravodajskými a protiteroristickými agenturami. Tyto incidenty vedly k prvním úmrtím důsledkem terorismu na Britské pevnině od bombových útoků na dopravní síť v Londýně v červenci 2005, v roce 2006, kdy bylo zavražděno 52 lidí, a smrtelný útok na Trooper Lee Rigby v květnu 2013 poblíž Královských dělostřeleckých kasáren ve Woolwichi (T. Harris, 2017).

Průzkumy veřejného mínění, které se v Británii uskutečnily bezprostředně po teroristických útocích 7. července 2005 v Londýně, prozradily, že více než 20 procent britských muslimů cítilo pochopení pro motivy pumových atentátníků, 30 procent vyjádřilo požadavek žít pod islámským právem šaría, 45 procent se domnívalo, že teroristické útoky z 11. září 2001 byly výsledkem konspirace mezi Spojenými státy a Izraelem, a 68 procent věří, že britští občané, kteří napadají islám, by měli být zatčeni a soudně stíháni. Dozvědět se, že se 78 procent britských muslimů domnívá, že kdokoli, kdo uveřejnil dánské karikatury proroka Muhammada, by měl být potrestaný, je nesmírně znepokojující (S. Harris & Nawáz, 2016).

Británie má ve srovnání s Amerikou nepoměrně velký problém s muslimským extremismem stejně jako kontinentální Evropa. Novější průzkum veřejného mínění ukazuje, že se v něm 27 procent britských muslimů vyjádřilo, že chová určité sympatie k motivům teroristických útoků na Charlie Hebdo v Paříži. Jedenáct procent cítilo sympatie k lidem, kteří chtějí bojovat proti „západním zájmům“. Třebaže tento průzkum veřejného mínění potvrzuje, že většina muslimů chová menší sympatie k násilí, tyto dva údaje jsou i přesto znepokojivě vysoké v prostředí, kde možná až tisíc britských muslimů odešlo bojovat za Islámský stát (S. Harris & Nawáz, 2016).

Přestože má Belgie nejvyšší procento občanů, kteří nedávno odešli do Iráku a Sýrie, aby se připojili k Islámskému státu, studie ukazují, že 500 až tisíc lidí, kteří opustili Británii, má vyšší úroveň vzdělání a může být extrémnější než jejich evropské protějšky. Taková čísla naznačují znepokojivě velkou menšinu a nemohla se vynořit z ničeho. Jeden z nejděsivějších průzkumů veřejného mínění, který nedávno oznámily londýnské Timesy, zjistil, že jeden ze sedmi mladých Britů chová náklonnost k Islámskému státu. Británie se stala čistým vývozcem islamismu a džihádismu. Islamistická skupina Hizb at-tahrír neexistovala v Pákistánu, dokud se její ideologie nevyvezli z Británie (S. Harris & Nawáz, 2016).

A jaká jsou obecná ponaučení pro zbytek Evropy ze zkušeností z Londýna? První je, že není možné zaručit bezpečnost veřejnosti proti teroristickým útokům. Politici, policie

a bezpečnostní agentury musí být vůči veřejnosti v tomto problému otevřeni. To samozřejmě stále znamená, že by mělo být vynaloženo veškeré úsilí ke zvýšení rychlosti a účinnosti reakce na možnost teroristického útoku, který může kdykoli nastat (T. Harris, 2017).

1.3.3 Francie

Francie je velká země v srdci Západní Evropy. Hlavními organizacemi, které prohlásily odpovědnost za většinu nedávných teroristických útoků Francie, jsou Islámský stát Irák a Šám (ISIS) a Al-Káida. Francie bojuje proti radikálním islamistům a vede vojenskou kampaně proti Islámskému státu. Islámští extrémisté se při odplatě zaměřují na Francii pácháním teroristických útoků ve velkých městech, jako jsou Paříž a Nice. Na to Francie odpověděla zvýšením leteckých bombových útoků na Sýrii a Irák, čímž podpořila cyklus světové války (Matusitz & Ochoa, 2018).

Francie nedávno čelila několika teroristickým útokům nebývalého rozsahu na jeho území. Různé útoky v Paříži a na jeho předměstí v lednu a listopadu 2015 a útok v Nice roku 2016 zanechal 233 mrtvých a stovky zraněných (Chatignoux et al., 2018).

Místo prvního útoku byl mezinárodní fotbalový zápas mezi Francouzským národním týmem a Německem na stade de France v Paříži, za účasti prezidenta Francois Hollande. Následně útočníci bombardovali několik populárních restaurací a kaváren a útok skončil několika výbuchy na slavném Bataclanu (Beydoun, 2016).

V lednu 2015 na Francii zaútočili islámští extrémisté vyškolení v Al-Káidě, kteří zacílili na úřady Charlie Hebdo a pokračovali v provádění několika atentátů. Po útoku následoval útok na rukojmí v židovském supermarketu a skončil 17 mrtvými a dalších 22 bylo zraněných. Útoky na kanceláře Charlieho Hebda byly odvetou za komické zobrazení Mohamedovy kresby (Matusitz & Ochoa, 2018).

Tragický útok kamionu v Nice, který si vyžádal desítky obětí, byl dle názoru mnoha odborníků proveden psychopatem, který nemá s islámem nic společného, protože dotyčný útočník léta chodil k psychologovi (Samková, 2016). Davy se shromažďovaly, aby sledovaly ohňostroj, když kamion plný zbraní a střeliva začal běžet přes stovky lidí. Než mohl řidič vystoupit z kabiny nákladního vozidla a vyložit do zbývajícího davu střelnými zbraněmi, policie ho dokázala zastřelit předním oknem. Řidič byl identifikován jako Mohamed Lahouaiej Bouhlef, tehdejší prezident Nice (Matusitz & Ochoa, 2018).

Existuje mnoho spekulací, která teroristická organizace tento útok zorganizovala, ale ISIS byl první, kdo si nárokoval kredit a prohlásil, že Bouhlel byl pro ISIS „vojákem“ (Matusitz & Ochoa, 2018). Je přece samozřejmé, že k takovýmto akcím si centrála Islámského státu vybere psychicky nestabilního jedince. Kdyby ne, musela by tam buď vyslat svého vlastního kovaného odborníka, tedy příliš cenný lidský zdroj, který navíc nemá lokální znalosti, anebo se pokusit naverbovat někoho „normálního“, který by samozřejmě k podobnému činu neměl žádnou motivaci. Jestliže se k těmto útokům verbují psychicky a sociálně slabí jedinci, je to zcela samozřejmé a nelze očekávat nic jiného. Obětují se slabší kusy a moc postupuje. Ta urputná snaha odborníků „vysekat“ islámský stát z podezření, že má s útoky něco společného, to mne děsí téměř stejně, jako islám samotný (Samková, 2016).

Rozsah a násilí útoků a nepřetržitých zpráv médií, které následovaly, vedlo ke zvýšení úrovně strachu, stresu, úzkosti a k nárůstu kardiovaskulárních onemocnění obyvatel Francie (Chatignoux et al., 2018). Evropa neviděla takové smrtelné útoky od bombových útoků na madridské vlaky v roce 2004. ISIS okamžitě prohlásil odpovědnost za útoky v Paříži 13. listopadu 2015 (Matusitz & Ochoa, 2018).

2. Cíle bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit a vyhodnotit úroveň znalostí a vzdělávání respondentů dvou vysokých škol a dvou středních škol různého typu.

Dílčím cílem bakalářské práce bylo porovnat mezi sebou znalosti a úroveň vzdělávání respondentů středních a vysokých škol odlišného typu a zjistit úroveň vzdělání studentů druhého stupně základních škol. Zpracovávání bakalářské práce probíhalo dle předem stanovených cílů a následujících bodů:

- a) Studium a hledání odborné literatury
- b) Vytvoření výzkumného souboru
- c) Výběr výzkumných metod
- d) Sběr dat a jejich zpracování
- e) Vyhodnocení výsledků a tvorba závěrů
- f) Finální zpracování bakalářské práce

V rámci bakalářské práce jsou řešeny tyto otázky:

- 1) Je úroveň znalostí a vzdělávání studentů vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva vyšší než u studentů vysoké školy jiného typu a dvou středních škol?
- 2) Lze nalézt výrazné rozdíly mezi studenty středních a vysokých škol?
- 3) Jsou studenti druhého stupně základních škol dostatečně seznámeni s problematikou Islámského státu a terorismu?

3. Metodika

3.1 Charakteristika výzkumného souboru

Jednou ze zkoumaných škol zvolených k provedení výzkumného šetření byla vysoká škola se zaměřením na ochranu obyvatelstva. Celkový počet šestnácti zkoumaných studentů vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva byl orientačním kritériem pro volbu přibližně stejného počtu studentů vysoké školy jiného typu, střední školy oboru Gymnázia, střední školy jiného typu a pedagogů základní školy. Zatímco pedagogové pocházeli ze základní školy, studenti pocházeli ze škol středních a vysokých. Všech pět zkoumaných skupin se nacházelo v Olomouckém kraji. Šetření podstoupilo celkem 61 studentů a 15 pedagogů.

Z celkového počtu 61 zkoumaných studentů, bylo 15 studentů střední školy jiného typu, 15 studentů vysoké školy jiného typu, 15 studentů střední školy oboru Gymnázia a 16 studentů vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva.

Respondenti středních a vysokých škol, byli rozděleni do čtyř souborů, označených jako: škola1 – studenti střední školy jiného typu, škola2 – studenti vysoké školy jiného typu, škola3 – studenti střední školy oboru Gymnázia a škola4 – studenti vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva. Zvláštní skupinu tvořil soubor 5, ve kterém bylo 15 pedagogů základních škol.

3.2 Sběr dat

V případě anketního šetření bylo nejprve kontaktováno vedení školy, které bylo seznámeno se záměrem provést anketní šetření pedagogů a studentů vysokých a středních škol v jejich školách a důvody tohoto anketního šetření. Po souhlasu vedení školy byli kontaktováni pedagogičtí pracovníci. Jim byl sdělen záměr a důvod tohoto anketního šetření. Aby učební plány jednotlivých pedagogických pracovníků byly co nejméně narušeny, pedagogové si volili termíny, kdy mohlo anketní šetření proběhnout. V případě studentů středních škol, kteří nedosáhli plnoletosti, byl pedagogům, v množství odpovídajícím počtu studentů, předán vytištěný informovaný souhlas, který následně distribuovali všem nezletilým studentům. Tento souhlas byl adresován zákonným zástupcům jednotlivých studentů. Součástí tohoto souhlasu bylo seznámení s prováděným šetřením a s anonymitou výsledků. Pouze studenti s podepsaným informovaným souhlasem od zákonného zástupce mohli podstoupit anketní šetření.

Samotné anketní šetření proběhlo v lednu a únoru roku 2020. Anketní šetření proběhlo v případě studentů středních a vysokých škol na začátku pedagogem stanovené výuky. V případě pedagogů základní školy, proběhlo anketní šetření před začátkem školní výuky. V obou případech proběhla anketní šetření v prostorách školy, v papírové podobě.

3.3 Metody výzkumného šetření

Zjišťování znalostí studentů z oblasti problematiky terorismu Islámského státu a zkoumání úrovně vzdělávání studentů na základních školách v této problematice, bylo prováděno v rámci vyučovacích jednotek, určených pedagogy k provedení anketního šetření. Ve všech případech proběhlo anketní šetření v dopoledních hodinách.

Pro zjištění znalostí a zkoumání úrovně vzdělávání studentů na základních školách a pro účely této bakalářské práce bylo využito dvou různých anket. První anketa obsahovala 18 otázek určených pro studenty vysokých a středních škol. Druhá anketa obsahovala 9 otázek určených pro pedagogy základní školy.

Souhrnný výsledek anketního šetření studentů vysokých a středních škol byl hodnocen dle procentuální úspěšnosti studentů v jednotlivých otázkách.

3.4 Popis a způsob provedení testů

Pro anketní šetření v rámci této bakalářské práce byly zvoleny dvě různé ankety. První byla určena pro studenty vysokých a středních škol. Druhá anketa byla určena pro pedagogy základní školy.

1. Anketa pro studenty středních a vysokých škol (obrázek 1 a 2).

Charakteristika ankety: Anketa obsahovala osmnáct otázek. Třináct otázek bylo formou kroužkování, zbylých pět otázek bylo formou doplňování.

Anketní šetření probíhalo v prostorách školy, v papírové podobě.

Před začátek anketního šetření byli studenti seznámeni s prováděným šetřením i s jeho důvody a anonymitou výsledků.

Hodnocení ankety: U ankety určené pro studenty středních a vysokých škol je hodnocena jejich úroveň vzdělávání se ve školách v této oblasti a úroveň jejich znalostí.

Vážená respondentko/respondente.

Jmenuji se Jakub Hora. Jsem studentem bakalářského studia na Univerzitě Palackého v Olomouci, Fakulta tělesné kultury – obor Ochrana obyvatelstva. Prostřednictvím této ankety si Vás dovoluji oslovit a zároveň požádat o jeho vyplnění. Cílem ankety je zjistit, do jaké míry jste seznámeni a máte znalosti v oblasti terorismu Islámského státu. Anketa je anonymní a výsledky Vašich odpovědí budou použity výhradně na zpracování mé bakalářské práce.

Předem děkuji za Váš přístup a spolupráci.

Jakub Hora

1. Jste muž/žena * * nehodící přeškrtněte
2. Váš věk:.....
3. Jakou školu navštěvuješ:.....
4. Do jakého ročníku/třídy chodíš?.....
5. Máš představu o tom co je to terorismus? ANO/NE *
6. Probírali jste ve vyučování pojem terorismus? ANO/NE *
7. Dokázal/la bys popsat co je to Islámský stát? ANO/NE *
8. Probírali jste ve škole problematiku Islámského státu? ANO/NE *
9. Dokázal/la bys popsat jeho vznik? ANO/NE *
10. Otec zakladatel Islámského státu?
 - A) Abú Bakr al-Bagdádí
 - B) Abú Musab az-Zarqáwí
 - C) Usáma bin Ládín
11. Dokázal bys vyjmenovat 3 základní světové monoteistické náboženství? ANO/NE *
12. Zakroužkuj odpověď, která je podle tebe správná.
 - A) Džihád je snaha o rozšíření islámu ve světě pomocí síly, násilí a zastrašování. Islám je naopak náboženství jako kterékoliv jiné. Monoteistické, založené na učení proroka Mohameda.
 - B) Islám je snaha vnutit svoji víru celému světu pomocí síly, násilí a zastrašování. Džihád je náboženství jako kterékoliv jiné a je nejmladším ze tří monoteistických náboženských systémů.
 - C) Mezi islámem a džihádem není žádný rozdíl.

Obrázek 1: První část ankety pro respondenty středních a vysokých škol.

13. Dokázal bys popsat rozdíl mezi sunnity a šíity? ANO/NE/NEDOKÁŽU DEFINOVAT
14. Dokážeš vyjmenovat alespoň 3 státy Blízkého východu, které souvisí s Islámským státem? ANO/NE* V případě ANO, uveďte které:.....
15. Dokážeš vyjmenovat alespoň 3 státy, které byly v posledních letech terčem teroristických útoků. ANO/NE* V případě ANO, uveďte které:.....
16. Motivy terorismu Islámského státu.
 - A) Fundamentalismus
 - B) Modernismus
 - C) Ani jeden pojem nedokážu definovat.
17. Zajímáš se osobně o téma Islámského státu a terorismu? ANO/NE/TOHLE TÉMA MĚ NEZAJÍMÁ

Obrázek 2: Druhá část ankety pro respondenty středních a vysokých škol.

2. Anketa pro pedagogy základní školy.

Charakteristika ankety: Anketa obsahovala devět otázek. Jedna otázka byla formou doplňování, zbylých osm otázek formou kroužkování. Anketní šetření probíhalo před začátkem školní výuky v prostorách školy, v papírové podobě.

Před začátkem anketního šetření byli pedagogové seznámeni s prováděným šetřením i s jeho důvody a anonymitou výsledků.

Hodnocení ankety: U ankety určené pro pedagogy základních škol jsou hodnoceny jejich odpovědi na otázky týkající se vzdělávání studentů na školách v oblasti této problematiky a začlenění tohoto tématu do školních osnov. Dále jejich zájem o zmíněnou problematiku. Jako poslední hodnotíme odpovědi pedagogů, zda podle jejich zkušeností ze školní výuky dokážou studenti odpovědět na otázky týkající se problematiky Islámského státu a terorismu.

Vážená respondentko/respondente.

Jmenuji se Jakub Hora. Jsem studentem bakalářského studia na Univerzitě Palackého v Olomouci, Fakulta tělesné kultury – obor Ochrana obyvatelstva. Prostřednictvím této ankety si Vás dovoluji oslovit a zároveň požádat o jeho vyplnění. Cílem ankety je zjistit, do jaké míry se ve vyučování zabýváte a věnujete problematice v oblasti Islámského státu a terorismu. Anketa je anonymní a výsledky Vašich odpovědí budou použity výhradně na zpracování mé bakalářské práce.

Předem děkuji za Váš přístup a spolupráci.

Jakub Hora

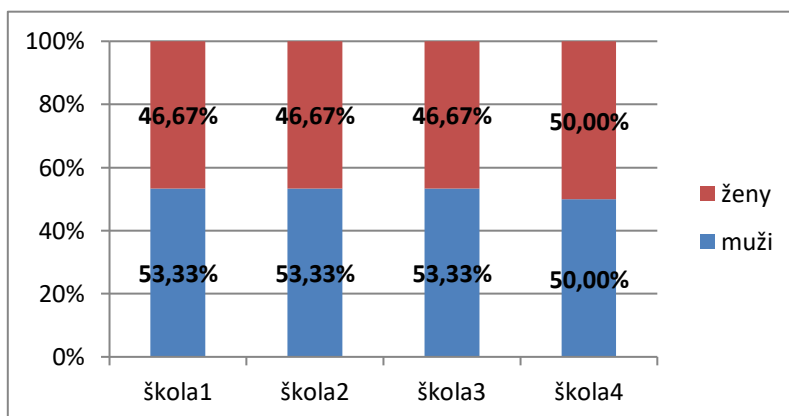
1. Jste muž/žena * * nehodící přeškrtněte
2. Máte začleněno v osnovách téma terorismu? ANO/NE * V případě NE, zabýváte se i přesto v hodinách touto problematikou? ANO/NE *
3. Souhlasíte s tím, aby téma terorismu bylo v osnovách začleněno? ANO/NE * V případě ANO, jaký by měl být rozsah hodin:.....
4. Probírali jste v hodinách s žáky problematiku Islámského státu? ANO/NE *
5. Myslíte, že by měla být součástí výuky a vzdělání studentů na školách prevence terorismu a výuka o tom, jak se v těchto situacích zachovat? ANO/NE *
6. Zajímáte se osobně o téma Islámského státu a terorismu? ANO/NE *
7. Byl/la jste někdy v minulosti seznámen/na v rámci studia nebo školení s tímto tématem? ANO/NE *
8. Myslíte, že by vaši žáci (druhého stupně) dokázali odpovědět na tyto otázky a že rozumí těmto pojmům?
A) Mají představu o tom co je to terorismus. ANO/NE *
B) Dokázali by popsat vznik Islámského státu? ANO/NE *
C) Dokázali by popsat co je to Islámský stát? ANO/NE *
D) Dokázali by odpovědět na otázku kdo byl Otec zakladatel Islámského státu? ANO/NE *
E) Vyjmenovat alespoň 3 státy, které byly v posledních letech terčem teroristických útoků Islámského státu? ANO/NE *
9. Projevují žáci zájem dozvědět se něco o tomto tématu? ANO/VÝJIMEČNĚ/NE *

Obrázek 3: Anketa určená pro pedagogy základní školy.

4. Výsledky a diskuze

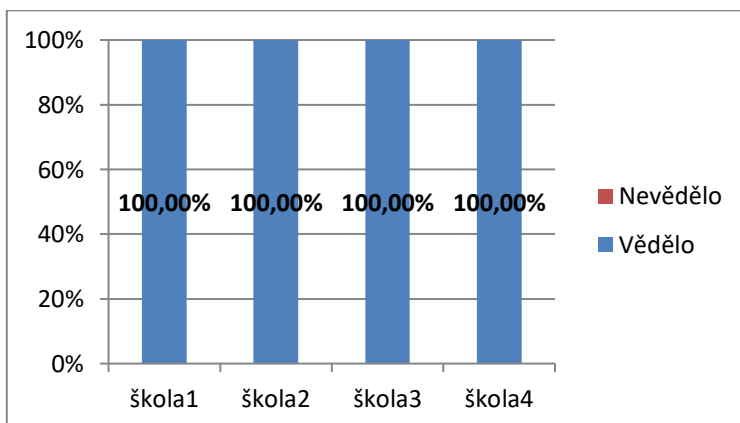
4.1 Výsledky souborů 1, 2, 3, 4 – střední škola jiného typu, vysoká škola jiného typu, střední škola Gymnázium, vysoká škola se zaměřením na ochranu obyvatelstva

Z grafu č. 1 je patrné, že muži tvořili u dvou středních škol a vysoké školy jiného typu 53,33 % respondentů, zatímco ženy 46,67 %. U vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva tvořilo zkoumané respondenty 50 % mužů a 50 % žen.

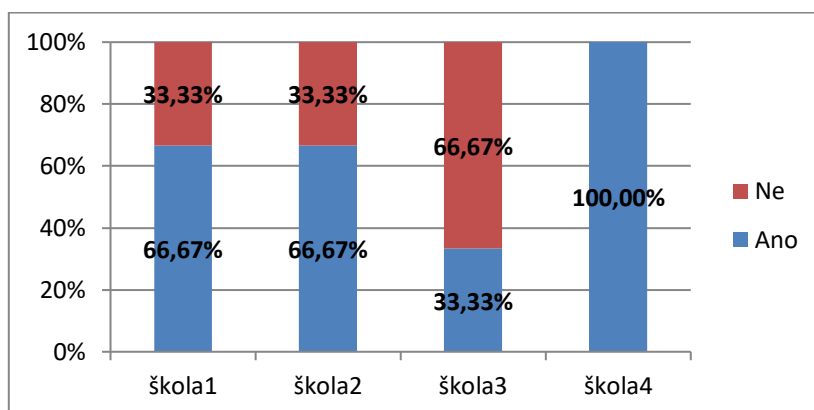
Graf 1: Pohlaví respondentů

Odpovědí na otázku, zda mají studenti představu o tom, co je to terorismus, je graf č. 2. Z grafu vyplývá, že všechny čtyři zkoumané skupiny respondentů mají představu o tom, co je to terorismus a tomuto pojmu rozumí, což svědčí o tom, že problematice terorismu je věnován dostatečný prostor ve výuce na středních i vysokých školách.

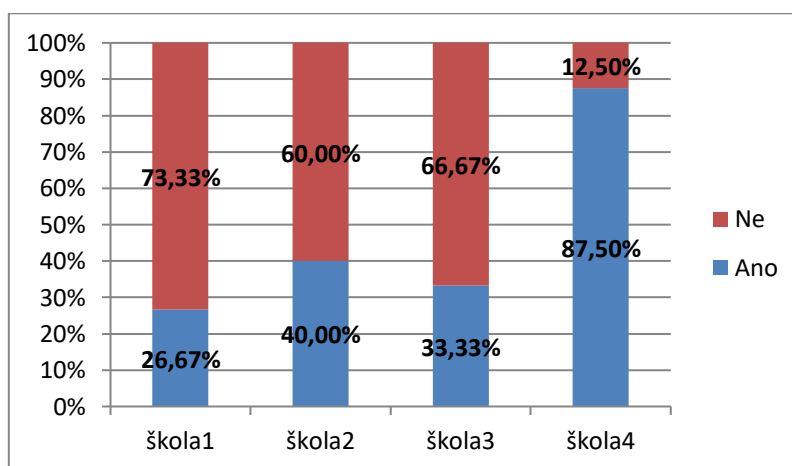
Graf 2: Máš představu o tom, co je to terorismus?

Z grafu č. 3 je patrné, že 100 % studentů vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva se tématu terorismu věnuje podrobněji než ostatní zkoumané školy.

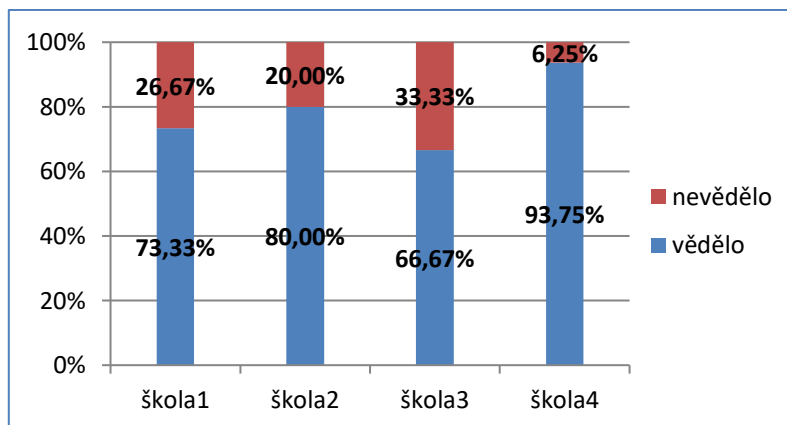
Graf 3: Probírali jste ve vyučování pojem terorismus?

Z grafu č. 4 jednoznačně vyplývá, že 87,50 % studentů z vysoké školy zaměřené na ochranu obyvatelstva (škola4) se podrobněji věnuje ve výuce problematice Islámského státu. Naopak u zbylých dvou středních a jedné vysoké školy jiného typu, můžeme vidět nedostatečnou informovanost o této problematice.

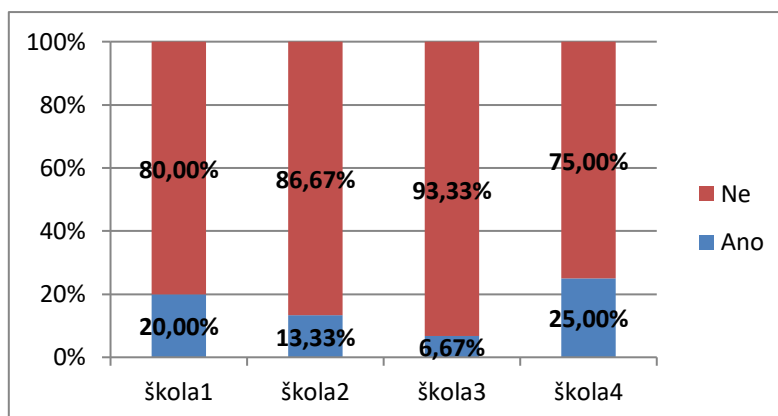
Graf 4: Probírali jste ve škole problematiku Islámského státu?

Z grafu č. 5 jde vyčíst, že většina dotázaných respondentů všech čtyř zkoumaných škol dokáže popsat, co je to Islámský stát. Nejúspěšnější skupinou byla škola se zaměřením na ochranu obyvatelstva (škola4), ve které by Islámský stát dokázalo popsat 93,75 % respondentů. Ze čtyř zkoumaných škol byla nejméně úspěšná střední škola Gymnázia, ve které by Islámský stát dokázalo definovat 66,67 % respondentů.

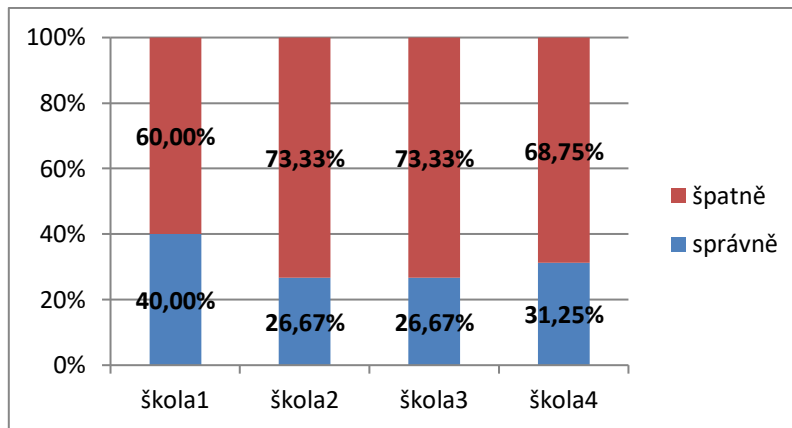
Graf 5: Dokázal/la bys popsat co je to Islámský stát?

Jak je z grafu č. 6 patrné, ani u jedné zkoumané skupiny studentů nedokáže víc jak 25 % popsat vznik Islámského státu. U střední školy oboru Gymnázia (škola3) nedokáže popsat vznik Islámského státu dokonce 93,33 % studentů, což svědčí o nedostatku informací ve školních hodinách pro studenty středních škol a o nezájmu studentů o tuto problematiku.

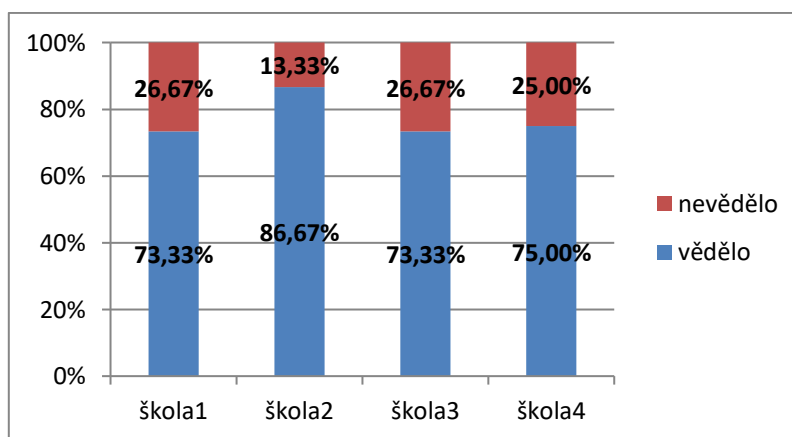
Graf 6: Dokázal/la bys popsat jeho vznik?

Odpovědí na otázku, zda respondenti vědí, kdo byl otec zakladatel Islámského státu, je graf č. 7. Z grafu je patrné, že nejméně úspěšnou zkoumanou skupinou byla střední škola jiného typu (škola1), kde správně odpovědělo 40 % respondentů. U vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva (škola4), dokáže jmenovat zakladatele Islámského státu 31,25 % studentů.

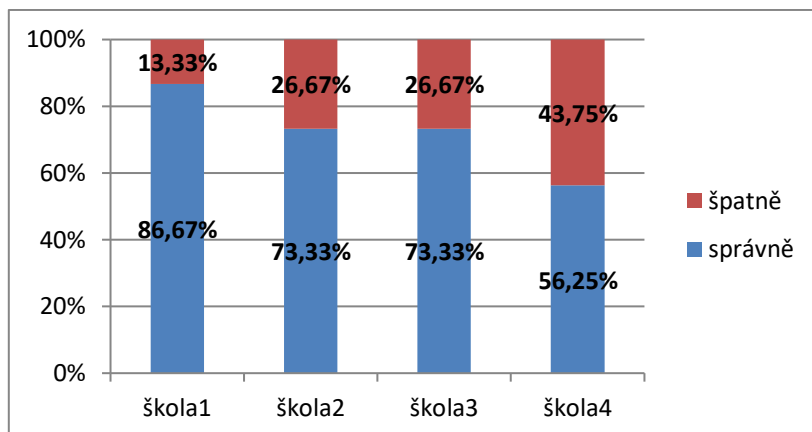

Graf 7: Otec zakladatel Islámského státu?

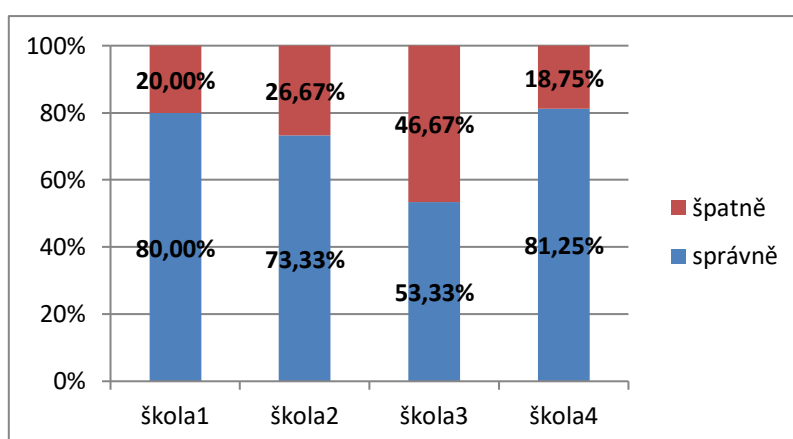
Odpovědí na otázku, zda dokážou studenti vyjmenovat 3 základní světová monoteistická náboženství, je graf č. 8. Z grafu vyplývá, že většina dotázaných studentů všech čtyř zkoumaných skupin dokáže vyjmenovat 3 základní světová monoteistická náboženství. Nejúspěšnější zkoumanou skupinou, byla vysoká škola jiné typu, kde 3 základní světová monoteistická náboženství dokáže vyjmenovat 86,67 % studentů.

Graf 8: Dokázal bys vyjmenovat 3 základní světová monoteistická náboženství?

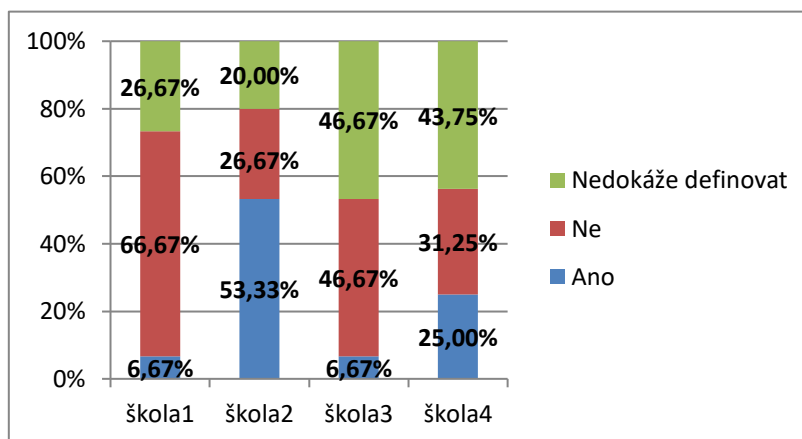
Graf 9: Co je to Islám?

Graf 10: Co je to džihád?

Otázky číslo 9 a 10 sledovaly odpovědi studentů na rozdíly mezi Islámem a džihádem. Z grafů vyplývá, že 86,67 % respondentů ze střední školy (škola1) odpovědělo, že Islám je náboženství jako kterékoli jiné a 80 % respondentů napsalo, že džihád je snaha vnutit svoji víru celému světu pomocí síly, násilí a zastrašování. U vysoké školy jiného typu (škola2) odpovědělo, že je Islám náboženství jako kterékoli jiné, 73,33 % respondentů a odpověď, že je džihád snaha vnutit svoji víru celému světu pomocí síly, násilí a zastrašování, zvolilo 73,33 % respondentů. Odpověď, že Islám je náboženství jako kterékoli jiné rovněž zvolilo 73,33 % respondentů střední školy oboru Gymnázia (škola3) a 53,33 % respondentů si myslí, že džihád je snaha vnutit svoji víru celému světu pomocí síly, násilí a zastrašování. Naopak 43,75 % zkoumaných respondentů vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva si myslí, že Islám je snaha vnutit svoji víru celému světu pomocí násilí.

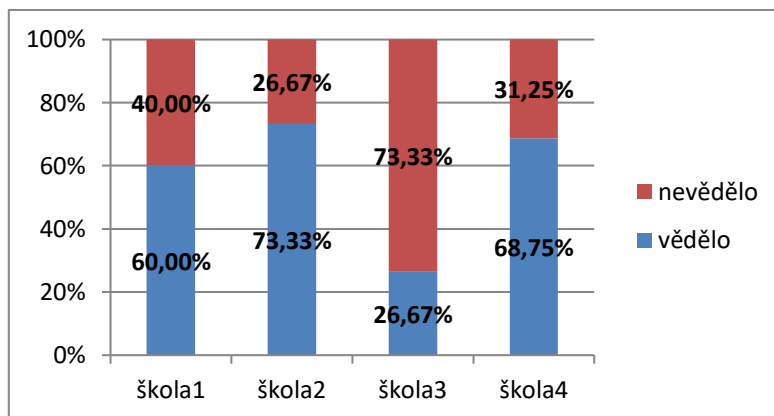
Z grafu č. 11 vyplývá, že všechny zkoumané skupiny, s výjimkou vysoké školy jiného typu (škola2), nejsou schopny definovat, nebo nedokážou popsat rozdíly mezi sunnity a šíity. Výjimkou je vysoká škola jiného typu (škola2), kde bylo schopno 53,33 % respondentů rozdíly mezi sunnity a šíity popsat.

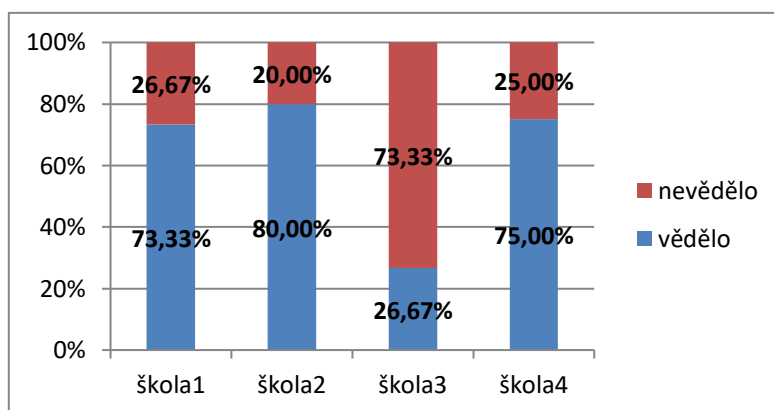
Graf 11: Dokázal bys popsat rozdíl mezi sunnity a šíity?

Následuje graf č. 12 a 13. Otázky 12 a 13 sledovaly odpovědi respondentů na to, zda jsou schopni vyjmenovat alespoň 3 státy Blízkého východu, které souvisí s Islámským státem a zda jsou schopni vyjmenovat alespoň 3 státy, které byly v posledních letech terčem teroristických útoků.

Z grafu je patrné, že 68,75 % respondentů vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva (škola4), 73,33 % respondentů vysoké školy jiného typu (škola2) a 60 % respondentů střední školy (škola1) je schopno 3 státy Blízkého východu vyjmenovat. 75 % respondentů vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva (škola4), 80 % respondentů vysoké školy jiného typu (škola2) a 73,33 % respondentů střední školy (škola1) je schopno vyjmenovat 3 státy, které byly v posledních letech terčem teroristických útoků. Nejčastěji jmenovaným státem Blízkého východu byla Sýrie a nejčastěji jmenovanými státy, které byly terčem teroristických útoků, byly státy západní Evropy, což svědčí o tom, že k většině respondentů se tato problematika dostala skrze média a internetové zdroje.

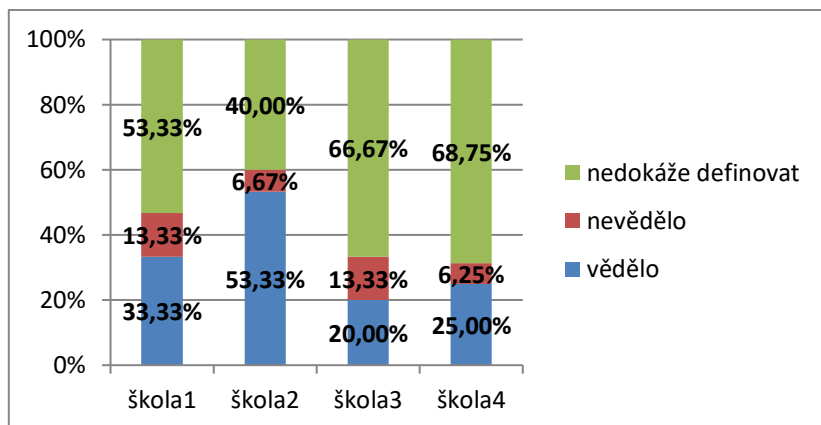

Graf 12: Dokážeš vyjmenovat alespoň 3 státy Blízkého východu, které souvisí s Islámským státem?

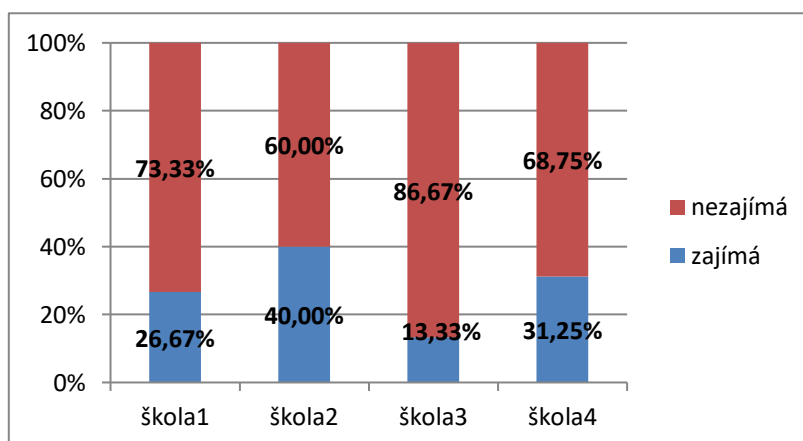
Graf 13: Dokážeš vyjmenovat alespoň 3 státy, které byly v posledních letech terčem teroristických útoků?

Z grafu č. 14 vyplývá, že u dvou středních škol a vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva, více jak 50 % zkoumaných studentů nedokáže definovat ani jeden z pojmů modernismus a fundamentalismus. U vysoké školy jiného typu naopak můžeme vidět, že až 53,33 % správně odpovědělo, že motivem terorismu Islámského státu je fundamentalismus.

Graf 14: Motivy terorismu Islámského státu?

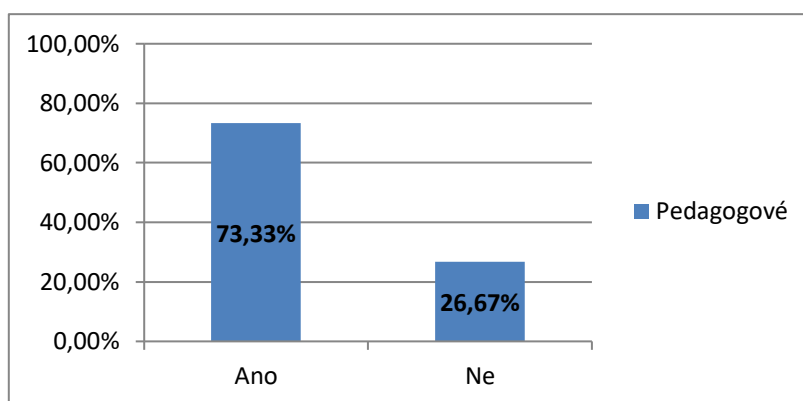
Otázka č. 15 byla věnována názoru respondentů, zda se zajímají o téma Islámského státu a terorismu a s tím související problematiku. Jak je patrné z grafu, ani u jedné zkoumané skupiny se o téma Islámského státu a terorismu nezajímá více jak 50 % studentů. Nejbližše se této hranici přibližuje vysoká škola jiného typu, u které se o zmíněné téma zajímá 40 % dotazovaných studentů.

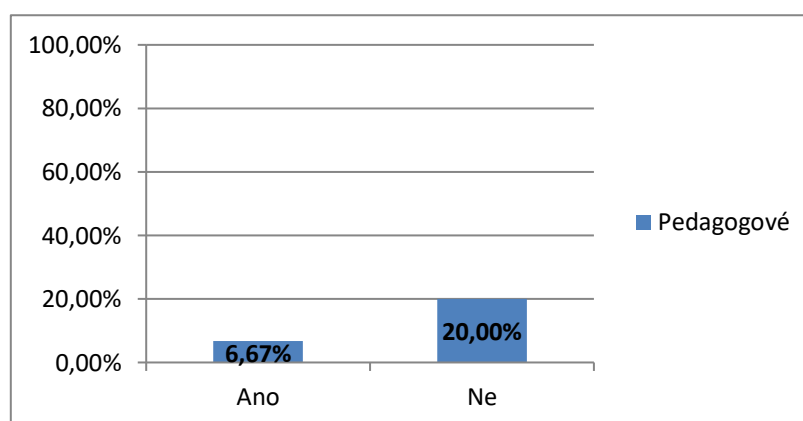
Graf 15: Zajímáš se osobně o téma Islámského státu a terorismu

4.2 Výsledky souboru 5 – Pedagogové základní školy

Otázky 16 a 17 sledovaly odpovědi pedagogů základní školy na otázku, zda mají začleněno téma terorismu v osnovách a jestli se tímto tématem i přesto zabývají. Z grafu č. 16 a 17 lze vyčíst, že 73,33 % pedagogů má terorismus v osnovách začleněno, což svědčí o znalostech studentů v této konkrétní problematice 26,67 % dotazovaných pedagogů v osnovách téma terorismu nemá, z toho 20 % pedagogů se tímto tématem ani nezabývá.

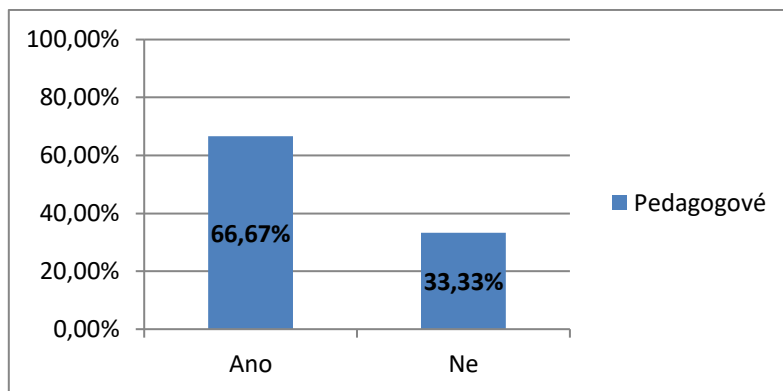

Graf 16: Máte začleněno v osnovách téma terorismu?

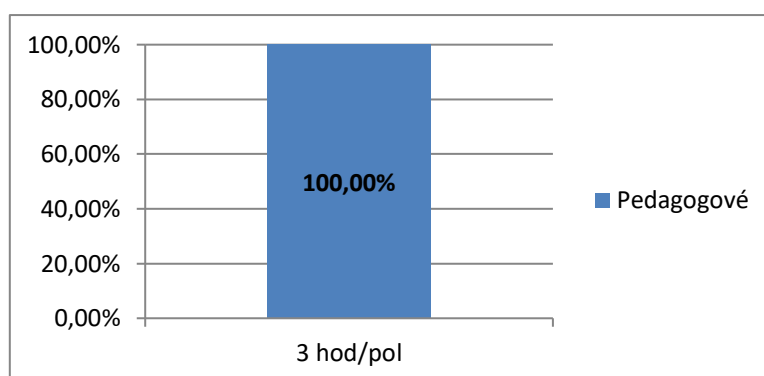

Graf 17: V případě Ne, zabýváte se i přesto v hodinách touto problematikou?

Otázky 18 a 19 sledovaly názory pedagogů na otázku, zda souhlasí, aby téma terorismu bylo v osnovách začleněno a pokud ano, jaký rozsah hodin by měl být tomuto tématu věnován. Z grafu č. 18 lze vyčíst, že 66,67 % pedagogů základní školy souhlasí s tím, aby téma terorismu bylo v osnovách začleněno. Ti se shodují na tom, aby byli studenti druhého stupně s problematikou terorismu seznámeni a školeni v rámci občanské výuky, nebo formou přednášek. Pedagogové se také shodli, že rozsah hodin, věnovaný tématu terorismus, by se měl pohybovat okolo tří hodin za pololetí. Naopak 33,33 % pedagogů s tímto názorem nesouhlasí.

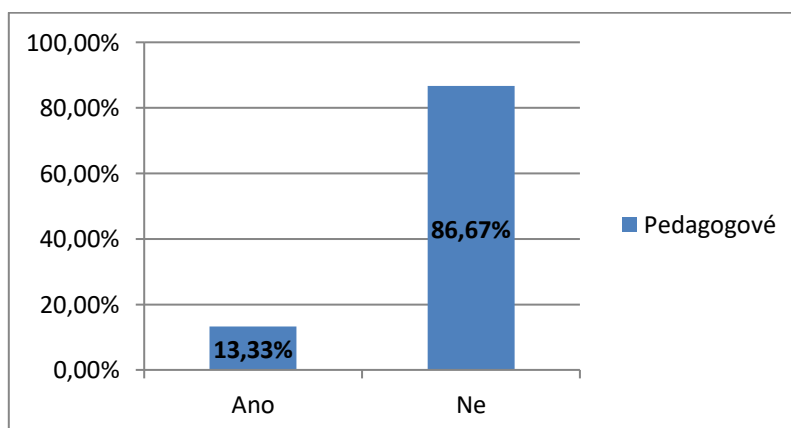

Graf 18: Souhlasíte s tím, aby téma terorismu bylo v osnovách začleněno?

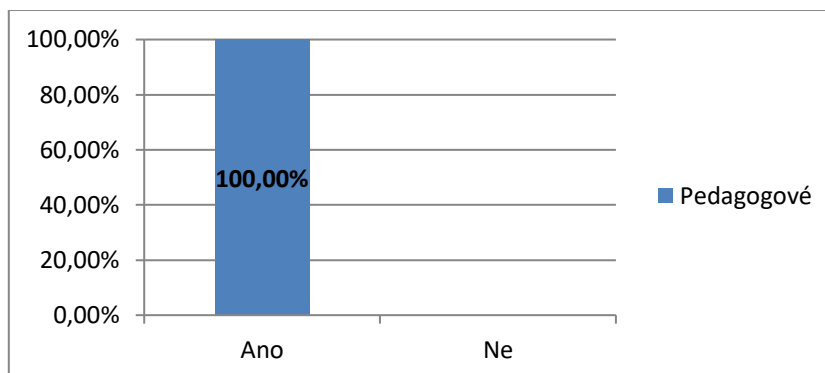
Graf 19: Jaký by měl být rozsah hodin na téma terorismus?

Odpovědí na otázku, zda se učitelé základní školy věnují v hodinách se studenty druhého stupně problematice Islámského státu, je otázka č. 20. Z grafu jednoznačně vyplývá, že 86,67 % pedagogů se nedostatečně věnuje tématu Islámského státu a seznámení studentů s touto problematikou.

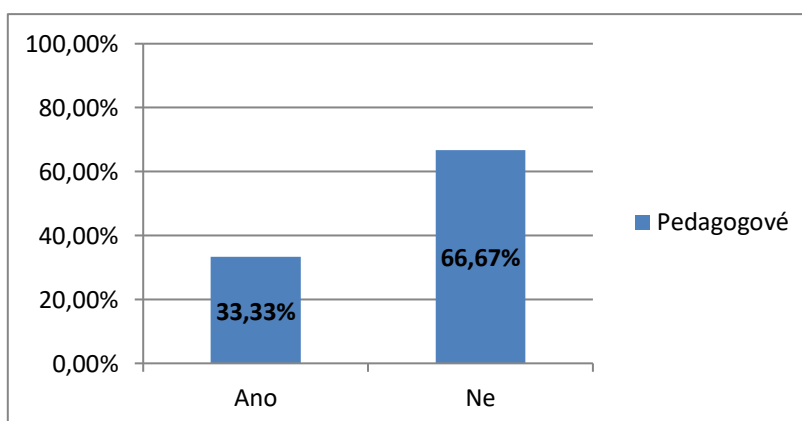
Graf 20: Probírali jste v hodinách s žáky problematiku Islámského státu?

Z grafu č. 21 vyplývá, že 100 % pedagogů souhlasí s názorem, aby byla součástí výuky studentů na středních a základních školách prevence terorismu a výuka o tom, jak se v těchto situacích zachovat. Tato odpověď vypovídá o vnímání bezpečnostních rizik, které tato problematika může zapříčinit.

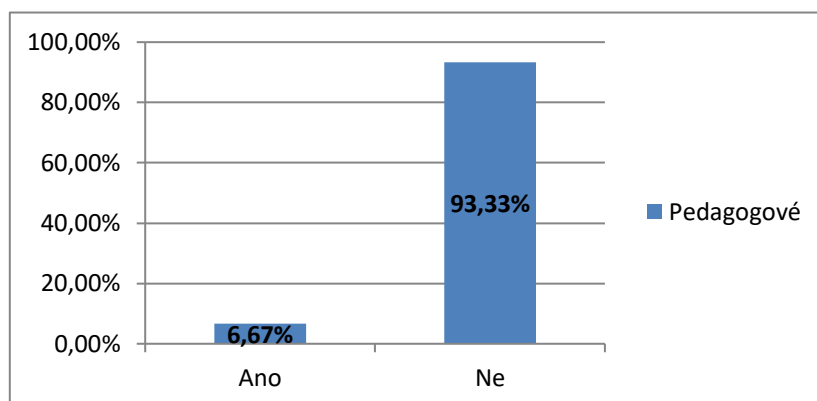
Graf 21: Myslíte, že by měla být součástí výuky a vzdělání studentů na školách, prevence terorismu a výuka o tom, jak se v těchto situacích zachovat?

Z grafu č. 22 lze vyčíst, že osobně se o téma Islámského státu a terorismu zajímá 33,33 % pedagogů. Naopak 66,67 % pedagogů, se o téma Islámského státu a terorismu nezajímá, což svědčí o nedostatku informací pedagogů o tomto tématu.

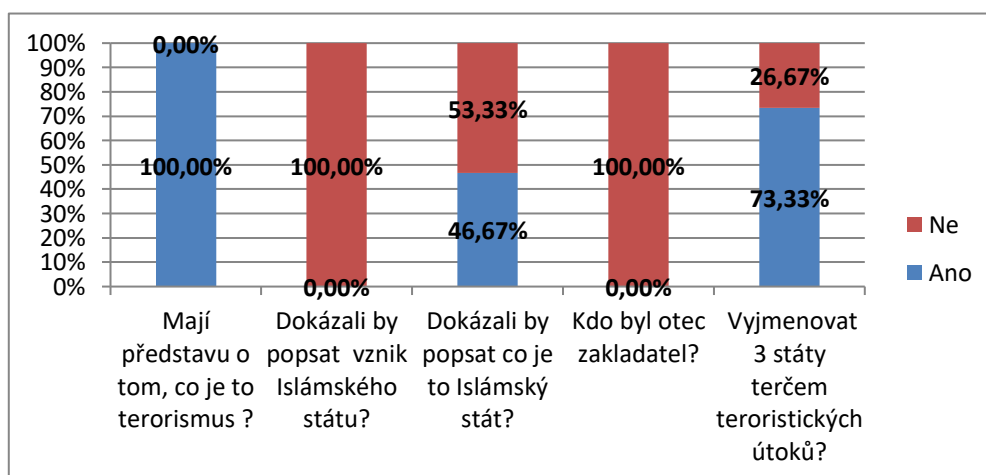
Graf 22: Zajímáte se osobně o téma Islámského státu a terorismu?

Z grafu č. 23 vyplývá, že až 93,33 % pedagogů nebylo nikdy v minulosti v rámci studia ani školení seznámeno s tímto tématem.

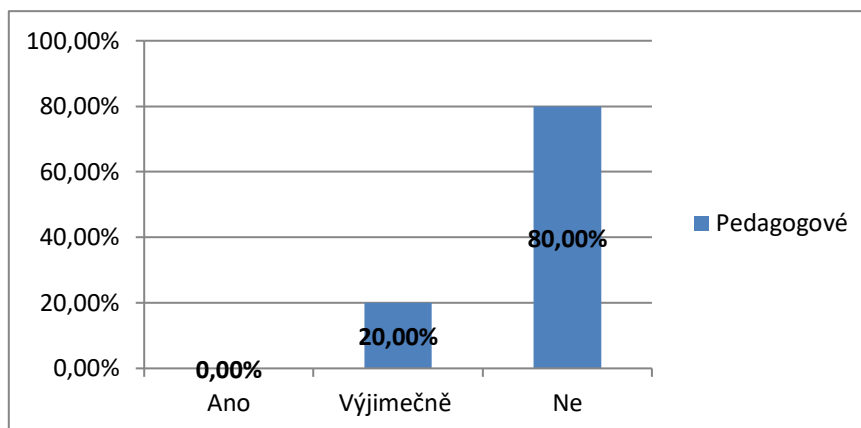
Graf 23: Byl/la jste někdy v minulosti seznámen/na v rámci studia nebo školení s tímto tématem?

Odpovědí na otázku, zda podle názoru pedagogů, dokážou studenti druhého stupně základní školy odpovědět na otázky týkající se Islámského státu a terorismu, je graf č. 24. Z grafu je patrné, že 100 % pedagogů je názoru, že studenti mají představu o tom, co je to terorismus. 100 % pedagogů si však myslí, že nedokážou popsat jeho vznik. 46,67 % pedagogů je názoru, že studenti dokážou popsat, co je to Islámský stát. 100 % je názoru, že studenti druhého stupně základních škol mají představu o tom, co je to terorismus.

Graf 24: Myslíte si, že by vaši žáci dokázali odpovědět na tyto otázky a rozumí těmto pojmům?

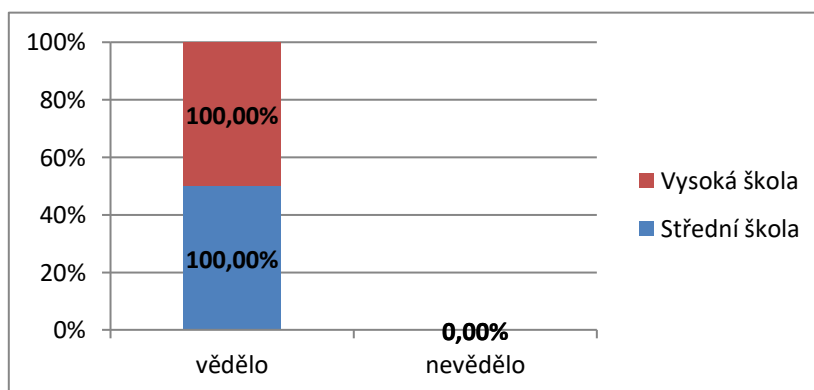
Graf č. 25 sleduje odpovědi pedagogů na otázku, zda projevují studenti druhého stupně základních škol zájem dozvědět se něco o tomto tématu. 80 % pedagogů odpovědělo, že studenti druhého stupně základních škol neprojevují žádný zájem dozvědět se něco o tomto tématu. 20 % pedagogů tvrdí, že studenti projevují zájem dozvědět se něco o tomto tématu zcela výjimečně.

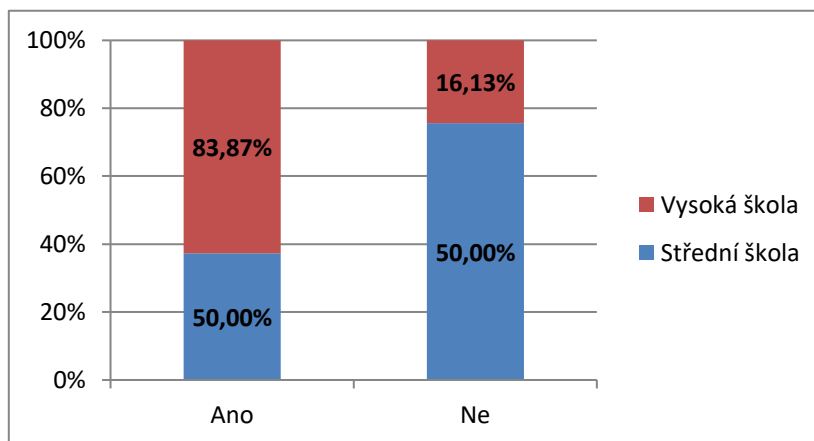
Graf 25: Projevují žáci zájem dozvědět se něco o tomto tématu?

4.3 Srovnání výsledků souboru 1, 3 a 2, 4 – střední a vysoká škola

Z grafu č. 26 a 27 lze jednoznačně vidět, že 100 % studentů vysoké školy i 100 % studentů střední školy dokáže definovat pojem terorismus. 83,87 % studentů vysoké školy a 50 % studentů střední školy, se tématu terorismu ve vyučování věnovalo, což svědčí o tom, že je téma terorismus začleněno v osnovách školní výuky a studenti jsou s tímto tématem seznámeni.

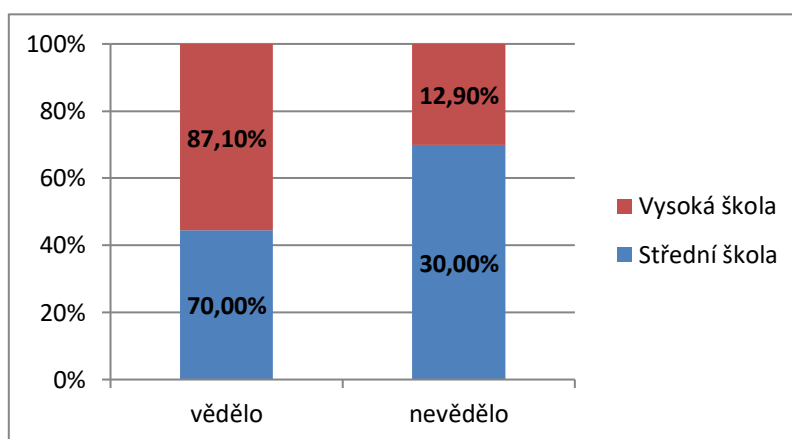

Graf 26: Máš představu o tom, co je to terorismus?

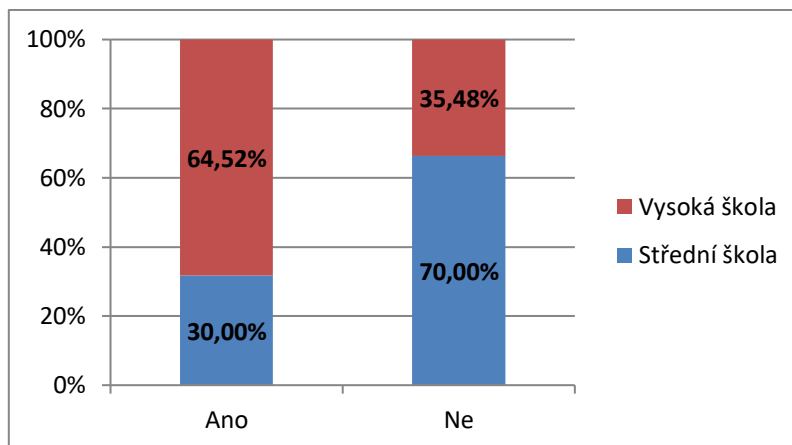

Graf 27: Probírali jste ve vyučování pojem terorismus?

Jak je z grafu č. 28 a 29 patrné, 87,10 % studentů vysoké školy a 70 % studentů školy střední, by dokázalo popsat co je to Islámský stát. 64,52 % studentů vysoké školy, probíralo ve škole problematiku Islámského státu. Naopak 70 % studentů střední školy problematiku Islámského státu neprobíralo. Možným vysvětlením úspěšnosti vysokých škol může být fakt, že jedna ze zkoumaných vysokých škol se zaměřuje na tuto problematiku

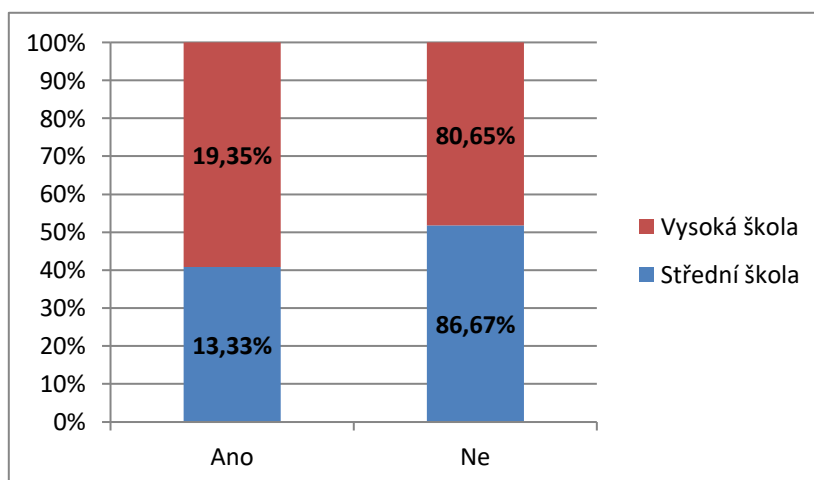

Graf 28: Dokázal/la bys popsat co je to Islámský stát?

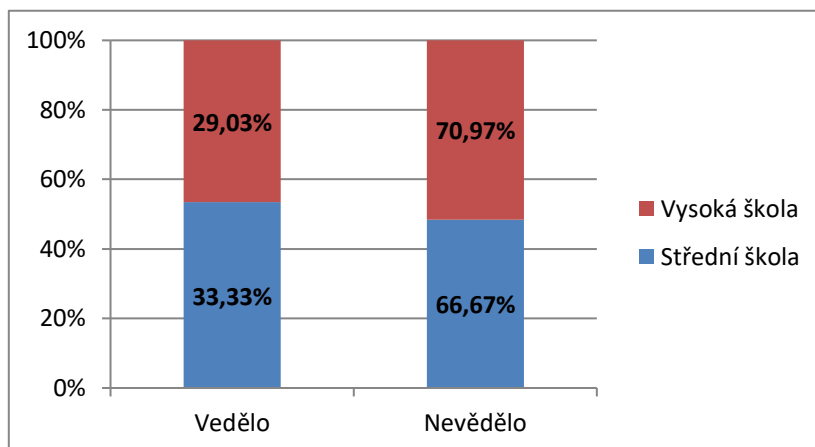

Graf 29: Probírali jste ve škole problematiku Islámského státu?

Z grafu č. 30 a 31 vyplývá, že pouhých 19,35 % studentů vysokých škol a 13,33 % studentů středních škol, dokáže popsat vznik Islámského státu. 80,65 % studentů vysokých škol a 86,67 % studentů škol středních naopak popsat vznik Islámského státu nedokáže. Na otázku, kdo byl jeho zakladatelem, dokáže správně odpovědět 29,03 % studentů vysoké školy a 33,33 % studentů střední školy. Většina studentů, kteří odpověděli špatně na otázku, kdo byl otec zakladatel Islámského státu, volili jméno Usáma bin Ládina.

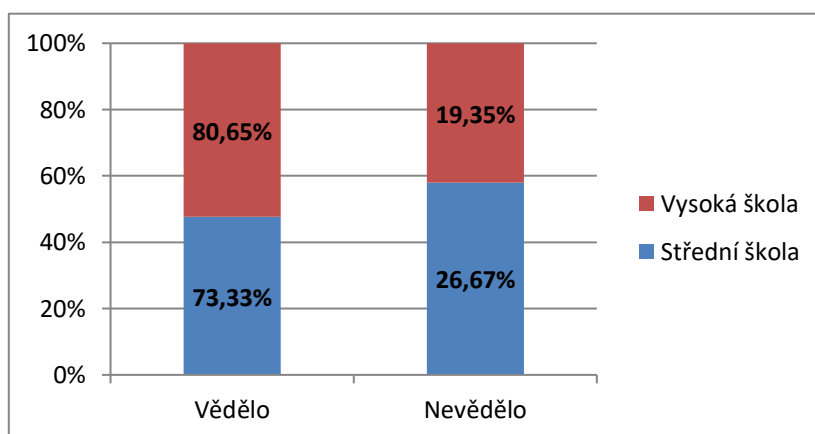

Graf 30: Dokázal/la bys popsat jeho vznik?

Graf 31: Otec zakladatel Islámského státu?

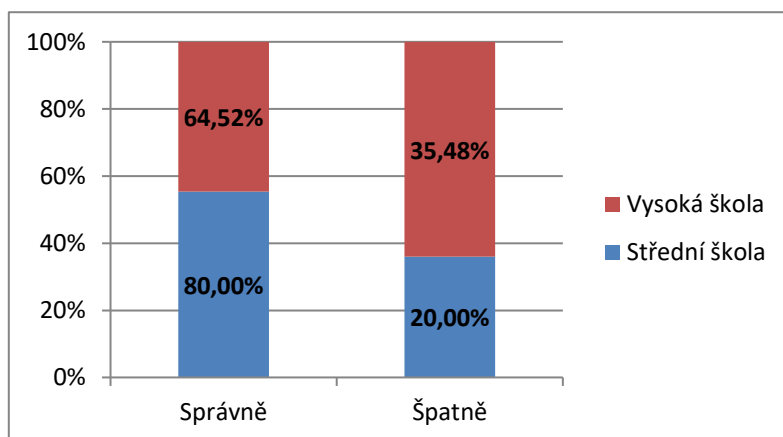
Graf č. 32 zobrazuje odpovědi studentů středních a základních škol na otázku, zda dokážou vyjmenovat 3 základní světová monoteistická náboženství. Z grafu lze jednoznačně vyčíst, že 80,65 % studentů vysoké školy i 73,33 % studentů střední školy, dokáže 3 základní světová monoteistická náboženství vyjmenovat. Pouhých 19,35 % studentů vysoké školy a 26,67 % studentů střední školy, vyjmenovat 3 základní monoteistická náboženství nedokáže.

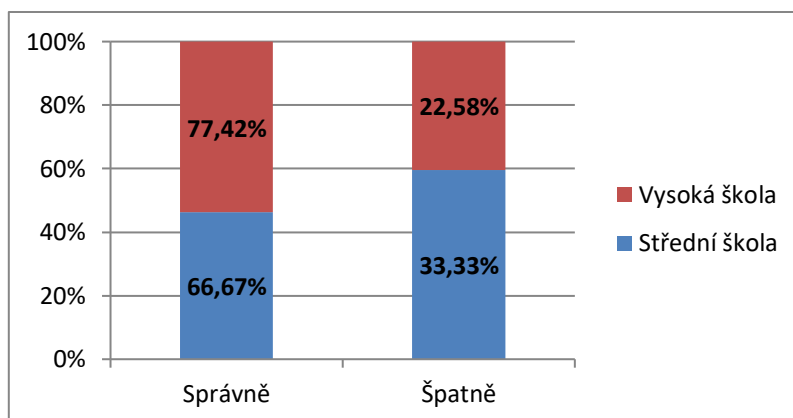
Graf 32: Dokázal bys vyjmenovat 3 základní světová monoteistická náboženství?

Grafy č. 33 a 34, sledovaly odpovědi studentů vysokých a středních škol na rozdíly mezi Islámem a džihádem. Z grafu vyplývá, že 80 % studentů středních škol je toho názoru, že islám je „mírumilovné“ náboženství jako kterékoli jiné. S tímto názorem se ztotožňuje také 64,52 % studentů vysokých škol. Také 66,67 % studentů středních škol si myslí, že džihád je

snaha vnutit svoji víru celému světu pomocí síly, násilí a zastrašování. S tímto názorem se shoduje až 77,42 % studentů vysoké školy.

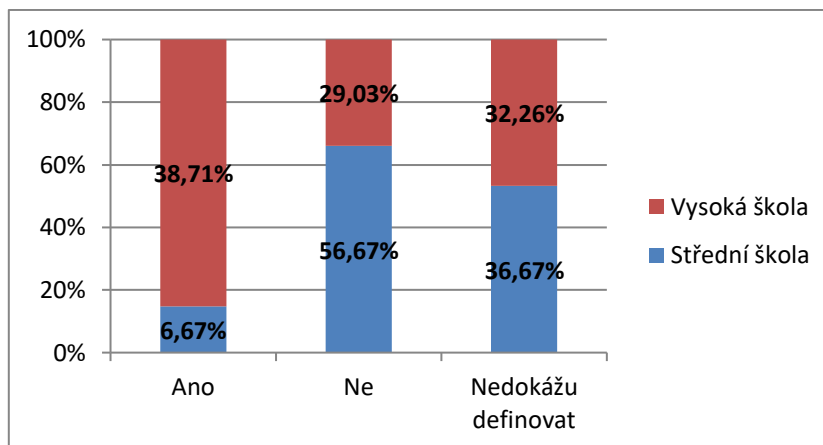

Graf 33: Co je to Islám?

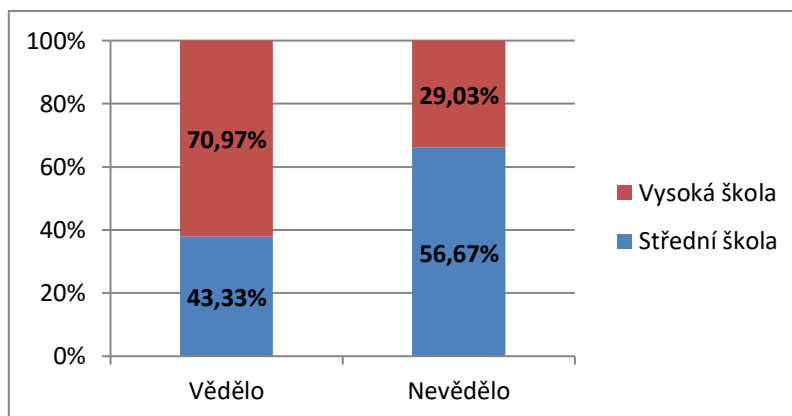
Graf 34: Co je to džihád?

Graf č. 35 porovnává odpovědi studentů středních a vysokých škol na otázku, zda dokážou popsat rozdíl mezi sunnity a šiity. Z grafu lze jednoznačně vyčíst, že 38,71 % studentů vysokých škol dokáže popsat rozdíl mezi sunnity a šiity. 56,67 % studentů středních škol, nedokáže popsat rozdíl mezi těmito dvěma základními větvemi islámu. 32,26 % studentů vysokých škol a 36,67 % studentů středních škol, nedokáže ani jednu z nich definovat.

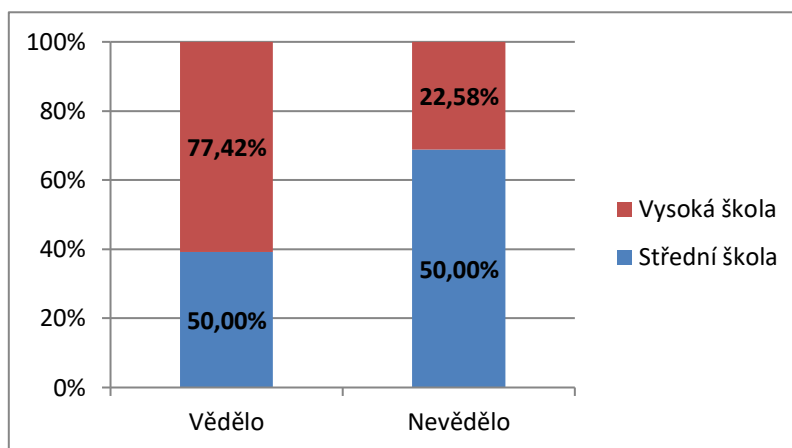

Graf 35: Dokázal bys popsat rozdíl mezi sunnity a šíity

Z grafů č. 36 a 37 můžeme vyčíst, že 70,97 % studentů vysokých škol má přehled o státech Blízkého východu a minimálně tři z nich, které souvisí s Islámským státem, dokáže vyjmenovat. Oproti tomu 56,67 % studentů středních škol je vyjmenovat nedokáže. Také 3 státy, které byly terčem teroristických útoků, dokáže vyjmenovat 77,42 % studentů vysoké školy, oproti 50 % studentů střední školy.

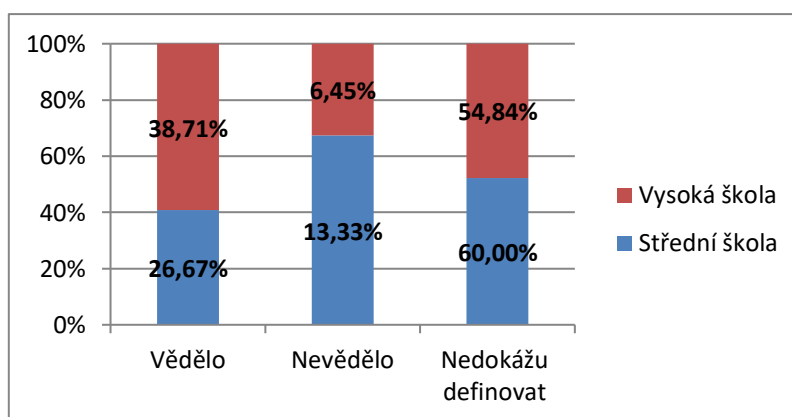

Graf 36: Dokážeš vyjmenovat alespoň 3 státy Blízkého východu, které souvisí s Islámským státem?

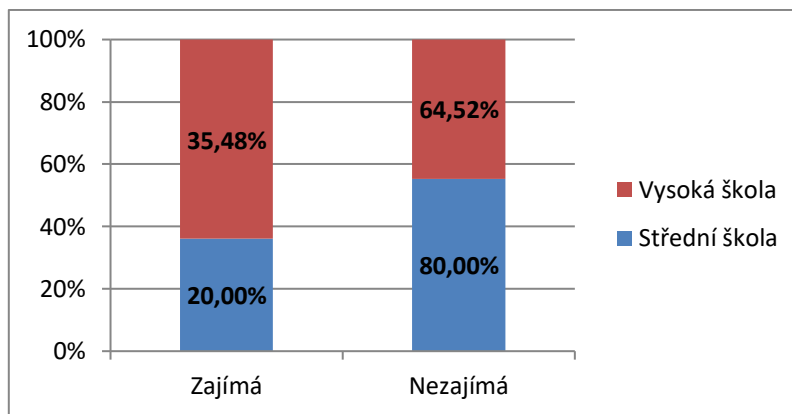
Graf 37: Dokážeš vyjmenovat alespoň 3 státy, které byly v posledních letech terčem teroristických útoků?

Z grafu č. 38 lze vyčíst, že 38,71 % studentů vysokých škol a 26,67 % studentů středních škol vědělo, že odpovědí na otázku, co je motivem terorismu Islámského státu, je fundamentalismus. Naopak 54,84 % studentů vysokých škol a až 60 % studentů středních škol nedokáže ani jeden z pojmů „modernismus“ a „fundamentalismus“ definovat.

Graf 38: Motivy terorismu Islámského státu?

Graf č. 39 porovnává zájem studentů vysokých a středních škol o téma Islámského státu a terorismu. Z grafu lze vyčíst, že 64,52 % studentů vysokých škol a až 80 % studentů středních škol se o zmíněné téma zajímá.

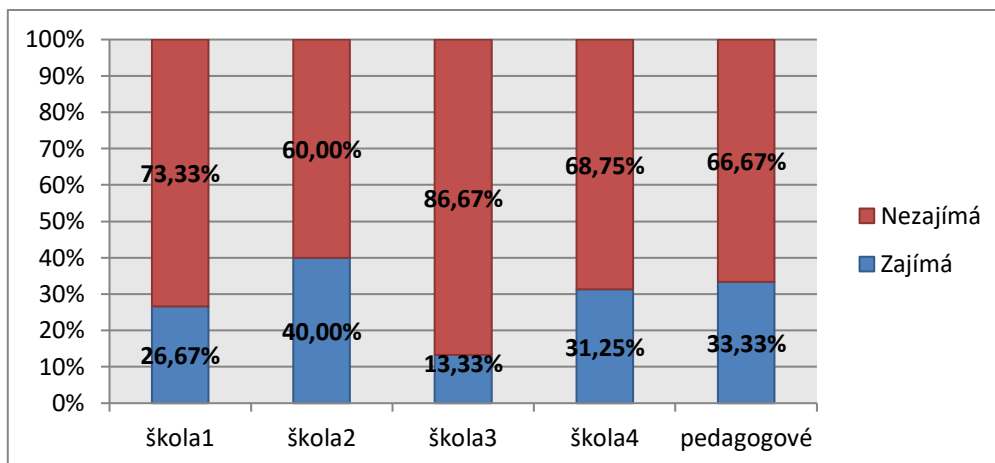

Graf 39: Zajímáš se osobně o téma Islámského státu a terorismu?

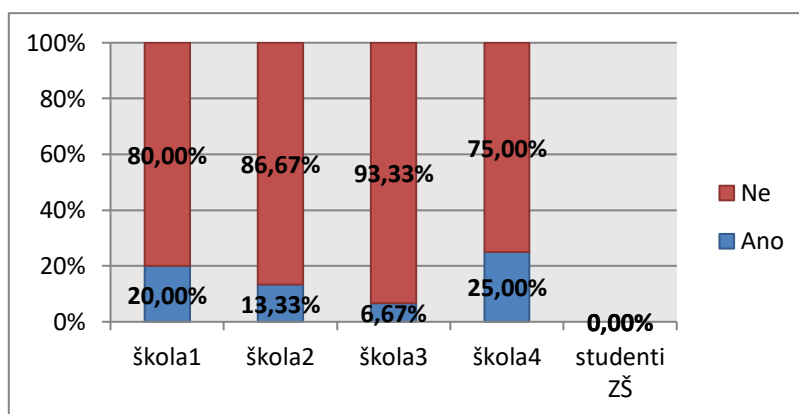
4.4 Výsledky čtyř vybraných výzkumných otázek

Grafy č. 40, 41, 42 a 43 ukázaly, že více jak 60 % zkoumaných studentů středních a vysokých škol a 66,67 % pedagogů základních škol se o téma Islámského státu a terorismu vůbec nezajímá, z čehož pramení i graf č. 41 a graf č. 42, ve kterých můžeme vidět, že až 80 % studentů střední školy jiného typu (škola1), 86,67 % studentů vysoké školy jiného typu (škola2), 93,33 % studentů střední školy oboru Gymnázia (škola3), 75 % studentů vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva (škola4) a až 100 % studentů základních škol nedokáže popsat jeho vznik a většina zkoumaných studentů středních a vysokých škol, za zakladatele Islámského státu považuje Usáma bin Ládina, což hlavně u studentů vysokých škol svědčí o tom, že této problematice nebyla věnována pozornost už v jejím zárodku.

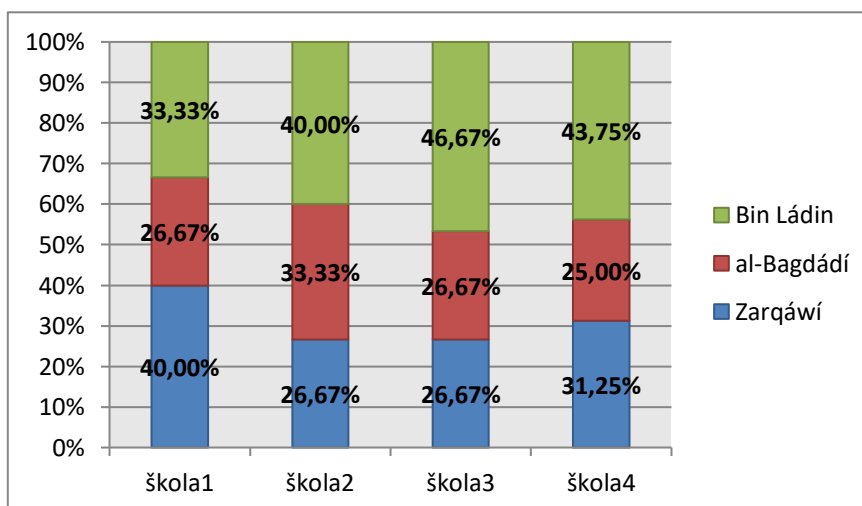
Graf č. 43 ukazuje totožnou odpověď pedagogů, kteří jsou názoru, že by měla být součástí výuky a vzdělání studentů na školách, prevence terorismu a výuka o tom, jak Ose v těchto situacích zachovat. Tato odpověď svědčí o tom, že jsme si vědomi možných dopadů této problematiky pro naši společnost.

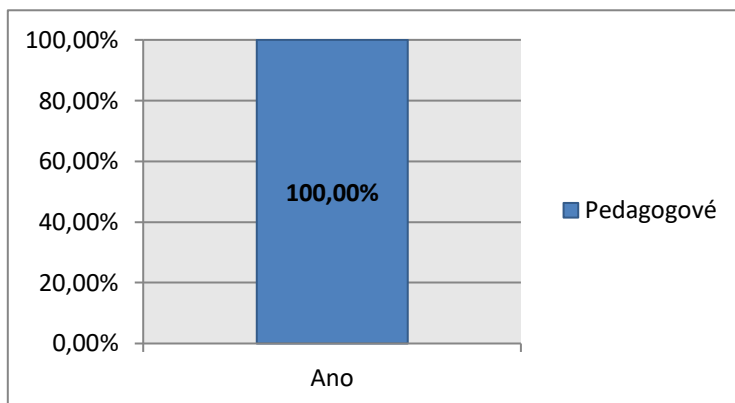
Graf 40: Zájem studentů a pedagogů o téma Islámského státu a terorismu.

Graf 41: Porovnání odpovědí, zda studenti vysokých škol, středních škol a studenti základní škol druhého stupně dokážou popsat vznik Islámského státu.

Graf 42: Zakladatel Islámského státu podle studentů středních a vysokých škol

Graf 43: Odpovědi pedagogů, zda by měl být součástí výuky a vzdělání studentů na školách, prevence terorismu a výuka o tom, jak se v těchto situacích zachovat?

5 Závěry

Hlavním cílem bakalářské práce bylo porovnat úroveň znalostí a vzdělávání studentů středních a vysokých škol.

V rámci bakalářské práce byly řešeny následující otázky:

- 1) Je úroveň znalostí a vzdělávání studentů vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva vyšší než u studentů vysoké školy jiného typu a dvou středních škol?
- 2) Lze nalézt výrazné rozdíly mezi studenty středních a vysokých škol?
- 3) Jsou studenti druhého stupně základních škol dostatečně seznámeni s problematikou Islámského státu a terorismu?

Jednotlivé otázky byly zodpovězeny následovně:

- 1) Je úroveň znalostí a vzdělávání studentů vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva vyšší než u studentů vysoké školy jiného typu a dvou středních škol?

Předpokladem bylo, že úroveň znalostí a vzdělávání studentů vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva v problematice Islámského státu a terorismu, bude jednoznačně vyšší než u studentů zbylých zkoumaných škol. Anketní šetření ukázalo, že úroveň vzdělávání studentů vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva v této problematice je podle očekávání ze všech zkoumaných škol nejvyšší (graf 3-4). Anketní šetření rovněž ale ukázalo, že nejvyšší úrovně znalostí v problematice Islámského státu a terorismu dosahovali studenti vysoké školy jiného typu (graf 5-14).

- 2) Lze nalézt výrazné rozdíly mezi studenty středních a vysokých škol?

Anketní šetření ukázalo, že studenti vysokých škol dosahovali ve většině anketních otázek vyšší úrovně znalostí než studenti středních škol. Nejblíže se studentům vysokých škol v úspěšnosti jednotlivých anketních otázek přibližovala střední škola jiného typu. Anketní šetření rovněž ukázalo vyšší zájem studentů vysokých škol o problematiku Islámského státu a terorismu, z toho tedy pramení i víc znalostí v této problematice.

- 3) Jsou studenti druhého stupně základních škol dostatečně seznámeni s problematikou Islámského státu a terorismu?

Anketní šetření ukázalo, že obecně je téma terorismus ve školních osnovách začleněno (graf 16), tudíž jsou studenti druhého stupně s tímto tématem a pojmem v rámci několika předmětů zcela seznámeni (graf 24). Naopak problematice Islámského

státu se pedagogové druhého stupně základních škol věnují zcela nedostatečně (graf 20) a studenti druhého stupně základních škol s tímto tématem nejsou ve školní výuce seznámeni (graf 24). Zároveň podle pedagogů základních škol většina studentů o zmíněnou problematiku neprojevuje žádný zájem (graf 25).

Na závěr byly vybrány čtyři otázky z výše uvedených anketních šetření, na které všichni ze zkoumaných respondentů středních a vysokých škol a také z řad pedagogů, odpovídali totožně, nebo se jejich názory střetávaly (graf 40-43). Tyto otázky ukázaly nezájem respondentů středních a vysokých škol a pedagogů základních škol o tuto problematiku a taky svědčí o nedostatečném věnování pozornosti této problematice už v jejím zárodku. Pozitivním závěrem je graf č. 43, ve kterém se všichni pedagogové základních škol shodnou na prevenci a vzdělání studentů na školách, což vypovídá o tom, že si je i přesto společnost vědoma možných dopadů této problematiky.

6. Souhrn

Bakalářská práce se zabývá zkoumáním úrovně znalostí a úrovně vzdělávání studentů středních a vysokých škol odlišného typu a také úrovně vzdělávání a seznámení studentů druhého stupně základních škol s problematikou Islámského státu. Zjišťování znalostí studentů a úrovně vzdělání v problematice Islámského státu a terorismu proběhlo pomocí anketního šetření (obrázek 1-3). K anketnímu šetření byly připravené dvě odlišné ankety. První anketa (obrázek 1-2) byla určena pro studenty středních a vysokých škol. Druhá anketa (obrázek 3) byla určena pro pedagogy druhého stupně základních škol.

Testováno bylo 61 studentů středních a vysokých škol a 15 pedagogů základních škol. Hlavní výzkumnou otázkou bylo, zda bude úroveň znalostí a vzdělávání studentů vysokých škol, zejména vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva, vyšší než studentů středních škol. Z názvu vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva lze odvodit, že studenti této vysoké školy budou oproti studentům vysoké školy jiného typu a studentům středních škol této problematice daleko blíže. Z výše uvedeného vyplývá, že u studentů vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva lze předpokládat vyšší úroveň znalostí a vzdělání v této problematice. Anketní šetření ukázalo, že úroveň vzdělávání studentů vysoké školy se zaměřením na ochranu obyvatelstva v problematice Islámského státu a terorismu, je jednoznačně nejvyšší ze všech čtyř zkoumaných škol (graf 3-4). Naopak vyšší úroveň znalostí ve většině anketních otázek dosahovali studenti vysoké školy jiného typu (graf 5-14). Anketní šetření rovněž ukázalo, že ve většině anketních otázek dosahovali studenti vysokých škol vyšší úroveň znalostí než studenti středních škol (graf 26-39).

Překvapující je úroveň znalostí studentů střední školy jiného typu, kteří dosahovali podobných výsledků, jako obě vysoké školy (graf 5-14). Překvapující je rovněž velmi malý zájem studentů středních a vysokých škol o toto téma (graf 15) a dále i velmi malý zájem pedagogů o problematiku Islámského státu a terorismu (graf 22) a téměř žádné seznámení studentů druhého stupně základních škol s touto problematikou (graf 20). Domnívám se ale, že v průběhu dalšího studia se bude úroveň znalostí studentů základních a středních škol v oblasti Islámského státu a terorismu, i jejich zájem dozvědět se něco o této problematice, zvyšovat.

7. Summary

The bachelor thesis examines the level of knowledge and education of high school and university students of a different type, as well as the level of education and familiarization of second-grade elementary school students with Islamic State issue. The survey of student's knowledge and level of education related to Islamic State and terrorism issues was carried out through a poll (Figure 1–3). Two different polls had been prepared for the survey. The first poll (Figure 1–2) was identified for high school and university students. The second one (Figure 3) was intended for second-grade elementary school teachers.

Students of high school and university in total of 61 and 15 elementary school teachers were tested. The main research question was, whether the level of knowledge and education of university students, especially at universities focused on population protection would be higher than the level of knowledge and education of high school students. It can be derived from the name of the university focused on population protection that the students of that university will be closer to the Islamic State and terrorism issues than the university students of a different type and the high school students. It results from the above that the higher level of knowledge and education related to Islamic State and terrorism issues can be assumed for the students from the university focused on population protection. The survey showed that the student education level at the university focused on population protection related to Islamic State and terrorism issues is clearly the highest of all four schools which were surveyed (Chart 3–4). On the other hand, higher level of knowledge on most of poll questions, were achieved by the university students of a different type (Chart 5–14). The survey also showed that for most of poll questions, university students achieved a higher-level knowledge than high school students (Chart 26–39).

Surprising is the level of knowledge of high school students of a different type who achieved similar results as both universities (Chart 5–14). Very little interest from high school and university students in the issue of Islamic State and terrorism is also surprising (Chart 15), as well as very little interest from teachers (Chart 22), and almost no familiarity of second-grade elementary school students with this issue (Chart 20). But I suppose that within further study, the level of knowledge of elementary and high school students in the Islamic State and terrorism issues, as well as their interest in learning more about the issue, will increase.

8. Seznam obrázků

Obrázek 1: První část ankety pro respondenty středních a vysokých škol.	40
Obrázek 2: Druhá část ankety pro respondenty středních a vysokých škol.	40
Obrázek 3: Anketa určená pro pedagogy základní školy.	41

9. Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví respondentů	42
Graf 2: Máš představu o tom, co je to terorismus?	42
Graf 3: Probírali jste ve vyučování pojem terorismus?	43
Graf 4: Probírali jste ve škole problematiku Islámského státu?	43
Graf 5: Dokázal/la bys popsat co je to Islámský stát?	44
Graf 6: Dokázal/la bys popsat jeho vznik?	44
Graf 7: Otec zakladatel Islámského státu?	45
Graf 8: Dokázal bys vyjmenovat 3 základní světová monoteistická náboženství?	45
Graf 9: Co je to Islám?	46
Graf 10: Co je to džihád?	46
Graf 11: Dokázal bys popsat rozdíl mezi sunnity a šíity?	47
Graf 12: Dokážeš vyjmenovat alespoň 3 státy Blízkého východu, které souvisí s Islámským státem?	48
Graf 13: Dokážeš vyjmenovat alespoň 3 státy, které byly v posledních letech terčem teroristických útoků?	48
Graf 14: Motivy terorismu Islámského státu?	49
Graf 15: Zajímáš se osobně o téma Islámského státu a terorismu	49
Graf 16: Máte začleněno v osnovách téma terorismu?	50
Graf 17: V případě Ne, zabýváte se i přesto v hodinách touto problematikou?	50
Graf 18: Souhlasíte s tím, aby téma terorismu bylo v osnovách začleněno?	51
Graf 19: Jaký by měl být rozsah hodin na téma terorismus?	51
Graf 20: Probírali jste v hodinách s žáky problematiku Islámského státu?	51
Graf 21: Myslíte, že by měla být součástí výuky a vzdělání studentů na školách, prevence terorismu a výuka o tom, jak se v těchto situacích zachovat?	52
Graf 22: Zajímáte se osobně o téma Islámského státu a terorismu?	52
Graf 23: Byl/la jste někdy v minulosti seznámen/na v rámci studia nebo školení s tímto tématem?	53
Graf 24: Myslíte si, že by vaši žáci dokázali odpovědět na tyto otázky a rozumí těmto pojům?	53
Graf 25: Projevují žáci zájem dozvědět se něco o tomto tématu?	54
Graf 26: Máš představu o tom co je to terorismus?	54
Graf 27: Probírali jste ve vyučování pojem terorismus?	55
Graf 28: Dokázal/la bys popsat co je to Islámský stát?	55
Graf 29: Probírali jste ve škole problematiku Islámského státu?	56
Graf 30: Dokázal/la bys popsat jeho vznik?	56
Graf 31: Otec zakladatel Islámského státu?	57
Graf 32: Dokázal bys vyjmenovat 3 základní světová monoteistická náboženství?	57
Graf 33: Co je to Islám?	58
Graf 34: Co je to džihád?	58
Graf 35: Dokázal bys popsat rozdíl mezi sunnity a šíity	59
Graf 36: Dokážeš vyjmenovat alespoň 3 státy Blízkého východu, které souvisí s Islámským státem?	59
Graf 37: Dokážeš vyjmenovat alespoň 3 státy, které byly v posledních letech terčem teroristických útoků?	60
Graf 38: Motivy terorismu Islámského státu?	60
Graf 39: Zajímáš se osobně o téma Islámského státu a terorismu?	61
Graf 40: Zájem studentů a pedagogů o téma Islámského státu a terorismu.	62

Graf 41: Porovnání odpovědí, zda studenti vysokých škol, středních škol a studenti základní škol druhého stupně dokážou popsat vznik Islámského státu.....	62
Graf 42: Zakladatel Islámského státu podle studentů středních a vysokých škol.....	62
Graf 43: Odpovědi pedagogů, zda by měl být součástí výuky a vzdělání studentů na školách, prevence terorismu a výuka o tom, jak se v těchto situacích zachovat?	63

10. Referenční seznam

- Alvi, H. (2019). Terrorism in Africa: The Rise of Islamist Extremism and Jihadism. *Insight Turkey; Ankara*, 21(1), 111–132.
- Bar, S. (2005). Sunnis and Shiites-Between Rapprochement and Conflict. *Current Trends in Islamist Ideology; Washington*, 2, 87–96,109.
- Beránek, O., & Ostřanský, B. (2016). *Islámský stát: Blízky východ na konci časů*. Praha: Academia.
- Beydoun, K. A. (2016). Beyond the Paris attacks: Unveiling the war within French counterterror policy. *American University Law Review; Washington*, 65(6), 1273–1334.
- Bourrie, M. (2016). *Vražedná hra*. Brno: CPress.
- Brzica, N. (2017). Potential Adherents of Radical Islam in Europe: Methods of Recruitment and the Age of Perpetrators in Acts of Terror. *Politická Misao; Zagreb*, 54(4), 161–184.
- Brzybohatý, M. (1999). *Terorismus I*. Praha: Police history.
- Buyck, C. (2016). Explosions At Brussels Airport Labeled Terrorist Attacks. *Aerospace Daily & Defense Report*, 255(55), 5.
- Compernelle, V., Najdovski, T., De Bouyalski, I., & Vandekerckhove, P. (2018). Lessons for blood services following the Brussels terrorist attacks in March 2016. *ISBT Science Series; Oxford*, 13(1), 47–50.
- David, V., & Malacka, M. (2005). *Fenomén mezinárodního terorismu*. Praha: Linde Praha
- Friedman, R. S. (2001). Terrorism Today / The Future of Terrorism. *Parameters; Carlisle Barracks*, 31(2), 154–156.
- Gerges, F. A. (2017). *Islámský stát: Cesta k moci*. Praha: Vyšehrad.

Gunaratna, R. (2016). Global terrorism in 2016. *Revista UNISCI; Madrid*, (40), 133,135-138.

Harris, S., & Nawáz, M. (2016). *Islám a budoucnost tolerance*. Praha: Volvox Globator.

Harris, T. (2017). London and anti-terrorism in Europe. *European View; Heidelberg*, 16(2), 261–269.

Hermann, R. (2016). *Konečná stanice Islámský stát?* Praha: Academia.

Chatignoux, E., Gabet, A., Moutengou, E., Pirard, P., Motreff, Y., Bonaldi, C., & Olié, V. (2018). The 2015 and 2016 terrorist attacks in France: was there a short-term impact on hospitalizations for cardiovascular disease? *Clinical Epidemiology;Macclesfield*, 10, 413–419.

Klicperová, L., & Kutilová, M. (2016). *Islámskému státu na dostřel II*. Mladá fronta.

Kuras, B. (2015). *Jak zabít civilizaci*. Praha: Eminent.

Matusitz, J., & Ochoa, D. (2018). Agenda-Setting Theory in the U.S. Media: A Comparative Analysis of Terrorist Attacks in France and Nigeria. *Global Media Journal; Hammond*, 16(31), 1.

McCants, W. (2016). *Islámský stát - Apokalypsa*. Brno: CPress.

Mendel, M. (2008). *S puškou a koránem*. Praha: Orientální ústav Akademie věd.

Pelletier, P. (2018). The pivotal role of perceived emotional synchrony in the context of terrorism: Challenges and lessons learned from the Belgium. *Journal of Applied Social Psychology; Hoboken*, 48(9), 477–487.

Samková, K. (2016). *Proč islám nesmí do Česka*. Praha: BONDY.

Warrick, J. (2016). *Vzestup Islámského státu*. Brno: JOTA.

Weiss, M., & Hassan, H. (2015). *Islámský stát - Uvnitř armády teroru*. Brno: CPress.